

Innst. S. nr. 46

(2000-2001)

Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om Kjelder til kunnskap og oppleving – Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet

St.meld. nr. 22 (1999-2000)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

I eit breitt kulturpolitisk perspektiv spelar arkiv, bibliotek og museum ei viktig rolle gjennom å velja ut, ta vare på og leggja til rette ulike former for kunnskapskjelder og informasjon. I eit slikt perspektiv er ingen av institusjonstypane mål i seg sjølve. Dei representerer ulike organisatoriske løysingar og hjelperåder som eit samfunn på ein medveten måte etablerer for å oppnå ein del samfunnsverdiar som det er allmenn semje om bør finnast. Kort kan desse samfunnsverdiane formulerast som like rettar til informasjon og kunnskapskjelder som set einskildindividet i stand til å vera deltakar i eit levande demokrati og som kan vera grunnlag for at samfunnet kan tilby einskildindividene like høve til å utvikla seg som aktive samfunnsdeltakarar.

Arkiv, bibliotek og museum har til felles at dei skal forvalta materiale frå, og formidla kunnskap om, både fjern og nær fortid. Samla rår dei over eit tilfang som gjer det mogleg å setja notida inn i eit historisk perspektiv og såleis fremja ei forståing av at samfunnet i vår tid byggjer på det tidlegare generasjonar har etterlate seg.

Fellesskapen mellom dei tre sektorane er vorten endå sterkare gjennom aukande bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) både i ordning og forvaltning av samlingar og materiale og i formidlingsarbeidet overfor publikum. Dessutan handterer dei tre institusjonstypane i aukande grad digitalt materiale, anten i form av digitalisert representasjon av anna originalmateriale, eller materiale som berre eksisterer i digital form. Dette kan føra til at arbeidsmåtane vil verta meir likearta, og det er naturleg å vurdera nærare korleis samordningspotensialet kan utviklast slik at

brukarane kan få lettast mogleg tilgang til kombinerte tenester.

Målet med stortingsmeldinga er såleis å forma rammevilkår som kan gje grobott for å trekkja full nytte av det potensialet for samordning og samarbeid som ligg føre mellom arkiv, bibliotek og museum, samstundes som det vert lagt til rette for å utvikla dei sektorspesifikke sidene. Samla skal dei kunna yta betre tenester overfor samfunnet.

I samband med utarbeidinga av denne meldinga har det både frå bibliotek- og museumshald vorte sett spørjeteikn ved om det vil vera rett å behandla desse sektorane under eitt. Dei har mange års historie som separate fag- og yrkesfelt og har såleis etablert sjølvforståing og oppfatningar om "dei andre" som i stor monn er tufta på det som skil meir enn det som samlar. M.a. vert det peikt på at bibliotek høver dårleg saman med arkiv og museum, av di biblioteka ikkje har vern av kjeldemateriale som si oppgåve, men å formidla informasjon om sakstilhøve, tufta på relevant og tilgjengeleg materiale, anten det er å finna i tradisjonelle, prenta publikasjonar, i elektronisk form eller i AV-media.

Samanlikningar som i fyrste rekkje festar seg med sektorspesifikke kjennemerke, fører i dette tilfellet på avvegar. Å hevda at hovudkjennemerket ved museums- og arkivarbeid er bevaringsfunksjonane, er like feil som å hevda at bibliotekarbeid berre er å arbeida med den aller nyaste litteraturen i prenta form, eller at museumsarbeid i hovudsak er utstillingsproduksjon. Hovudoppgåvene er å leggja til rette informasjons- og meningsinnhald med utgangspunkt i ulike typar informasjonsberarar. Kjenneteiknande er systematisk analyse, tolking, tilrettelegging og vidareformidling av meningsinnhald som ligg i informasjonsberarane, anten det er ein publikasjon, eit kunstverk eller eit

arkivstykke. At ein i arkiva og musea arbeider med unika, og difor og har som oppgåve å tryggja materialet for ettertida, endrar ikkje på den felles tilnærminga til det å handtera meiningsinnhald overfor brukarar. Bevaring er ikkje eit mål i seg sjølv, det er eit naudsynt tiltak som skal tryggja at informasjonsberarane kan tolkast på ny av framtidige generasjonar. Heller ikkje i bibliotekverda er det slik at ein berre fokuserer på det aller nyaste. Relevans og kvalitet er det avgjerande, anten informasjonsberarane er av ny eller eldre dato. Sidan bibliotek i hovudsak arbeider med masseproduserte informasjonsberarar, har ein kunna sentralisera bevaringsarbeidet på feltet gjennom pliktavlevering til Nasjonalbiblioteket og resirkulering av tilsynelatande uaktuelt materiale gjennom Nasjonalbibliotekets depotbibliotek.

Frå eit brukarsynspunkt vil det ofte vera naudsynt å oppsøkje både arkiv, bibliotek og museum for å få fullnøyande kunnskap om eit spesielt tema. I eit slikt perspektiv er det særskilt viktig for styresmaktene å leggja til rette for god samhandling mellom sektorane og samstundes stimulera til kritisk vurdering av hegemoniserande båsoppfatningar for å tryggja at samfunnet/brukarane kan få best mogleg glede og nytte av arkiv, bibliotek og museum som levande samfunnsinstitusjonar.

1.2 Om utfordringane for arkiv, bibliotek og museum

1.2.1 Arkiv, bibliotek og museum i det neste hundreåret

Hovudutfordringane for arkiv, bibliotek og museum dei neste tiåra er:

- å utnytta det potensialet ny teknologi representerer for systematisk samanstilling og formidling av informasjon.
- å handtera dei bevaringsproblema som digitalt lagra informasjon fører med seg.
- å sjå oppgåver og arbeidsmål på tvers av tradisjonelle sektorgrenser.
- å samordna tiltak og oppgaveløysing nasjonalt, regionalt og lokalt.
- å dokumentera eit samfunn som endrar seg i eit stendig raskare tempo.
- å formidla det historiske forløp til flest mogleg på ein pedagogisk god måte.

Desse utfordringane vil Regjeringa møta gjennom ei rekkje tiltak for å gjera arkiv, bibliotek og museum betre rusta til å gå inn i det nye tusenåret. Regjeringa skisserer i denne meldinga:

- Ei opptrapping av dei statlege løyvingane og tilskota til arkiv, bibliotek og museum med til saman 414 mill. kroner utover noverande nivå i løpet av dei komande fem åra. Den årlege budsjettmessige oppfølginga vil vera avhengig av den økonomiske utviklinga og budsjettsituasjonen. Det må såleis på

vanleg måte takast atterhald om den årlege budsjetthandsaminga.

- Organisatoriske endringar, særleg på museumsfeltet.
- Innføring av standard- og kvalitetskrav og endringar i lover og forskrifter.

Meldinga gjer dessutan greie for det behovet ei rad kulturinstitusjonar har for å betra bygningsmessige rammevilkår.

I meldinga vert arkiv, bibliotek og museum sett inn i eit kulturpolitisk perspektiv. Det vert gjort nærare greie for dei samfunnsmessige funksjonane desse institusjonane skal fylla. Likskapar og skilnader mellom dei tre sektorane vert nærare utdjupa. Vidare vert omgrepet kulturarvsinstitusjonar - arkiv, bibliotek og museum som historieforteljarar - drøfta. Sektorane vert dessutan sett i samanheng med utviklinga av det fleirkulturelle samfunnet. Elles vert fellesutfordringane på IKT-området særskilt poengterte.

Meldinga dreier seg først og fremst om institusjonar og tiltak som direkte eller indirekte er knytte til ansvarsfeltet åt Kulturdepartementet. Kulturminnevernet (under Miljøverndepartementet), universitetsmuseum, bibliotek ved universitet og høgskular og i undervisningssektoren elles (under Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet) vert nemnde i dei samanhengane det er naudsynt for å gje eit rett bilete av heilskapen, men vert ikkje drøfta meir inngående.

1.2.2 Utfordringar og tiltak på arkivområdet

I meldinga vert det gjort greie for utfordringar og planlagde tiltak innanfor arkivsektoren.

Nemninga arkiv vert dels nytta om dokumenttilfang som oppstår hjå ein offentleg eller privat arkivskapar, og som seinare kan få nytt verte som samfunnsmessig dokumentasjon ved avlevering til ein arkivinstusjon eller eit arkivdepot, som oppbevarer arkivet for ettertida og gjer det tilgjengeleg for bruk. Nemninga arkiv kan òg nyttast om denne institusjonstypen, og dei viktigaste arkiva er Riksarkivet og åtte regionale statsarkiv, som til saman utgjer det statlege Arkivverket under leiding av Riksarkivaren. Som fagleg forvaltningsorgan fører Riksarkivaren tilsyn med arkivarbeidet i statleg og kommunal verksemd, og Riksarkivarens fullmakter og arkivskaparane sine plikter er no forankra i arkivlova, som tok til å gjelda 1. januar 1999.

Alle statlege organ har avleveringsplikt til Arkivverket, medan alle kommunar har plikt til sjølve å bevare dei eldre arkiva sine. Men arkivvolumet skal reduserast ved føreskriven arkivavgrensing og kassasjon, og med arkivlova har ein no fått styrkt forbodet mot å kassera arkivmateriale utan i samsvar med spesifikke reglar som Riksarkivaren har godkjent. Rett nok kan framleis Datatilsynet av personverngrunnar krevja sletting av ømtolige personopplysningar sjølv om Riksarkivaren finn materialet verneverdig. Men ser ein arkivlova og framlegget til ny personopplysningslov i

samanheng, er det grunn til at tru at det ikkje så ofte vil oppstå konflikter mellom arkivvern og personvern.

Bevaring og avlevering av arkiv etter privat verksemd er i hovudsak avhengig av friviljug medverknad frå arkivskaparane. Sjølv om mykje privat arkivmateriale er bevart både i Arkivverket, i private arkivinstitusjonar, med Arbeiderbevegelsens Arkiv som den største, og i bibliotek og museum, er dette likevel lite i høve til offentleg materiale. For å unngå at ein i framtida skal sitja att med eit skeivt kjeldegrunnlag for innsikt i norsk samfunnsliv, vil departementet skipa til ei statleg støtteordning for vern og formidling av privatarkiv. Gjennom arkivlova er det dessutan lagt til rette for eit meir systematisk privatarkivarbeid med Riksarkivaren som koordinator og fagleg premissleverandør.

Den store og kritiske utfordringa er korleis ein skal halda elektronisk arkivmateriale teknologisk tilgjengeleg for ettertida. Faren er at spora etter verksemda i offentleg forvaltning vert utviska i takt med stendige omskifte i maskinelt utstyr og programvare. Mykje verneverdig dokumentasjon i offentlege fagsystem og register er alt gått tapt. Arkivverket har utvikla metodar for mottak og langtidslagring av elektroniske arkiv, men vantar operativ kapasitet og treng omfattande mannskapsauke, både for å ta hand om eksisterande elektronisk arkivmateriale, og til å førebu den planlagde overgangen til fullelektronisk saksbehandling og arkivering i offentleg forvaltning. Elektronisk teknologi inneber ei monaleg effektivisering i offentleg forvaltning, men gjer arbeidet med bevaring for ettertida langt meir sårbart og kostnadskrevjande enn før.

Fram til 2025 må Arkivverket også ta imot dei papirarkiva som er skapte i statleg forvaltning dei siste 25 åra, og i tillegg eit monaleg etterslep av endå eldre materiale som alt skulle vore avlevert. Dette krev auka avleveringstakt, som igjen er avhengig av mannskaps- og magasinkapasiteten i Arkivverket. I framtida vert derimot auken i magasinbehovet sterkt redusert, av di elektroniske arkiv gjev mykje meir kompakt lagring enn papir.

Dei fleste kommunane vantar enno institusjonelle og fysiske føresetnader for å ivareta depotpliktene sine godt nok, og mykje verdefullt arkivmateriale er gått tapt eller vorte øydelagt gjennom åra. Nærare helvta av kommunane har rett nok gått saman i såkalla interkommunale arkivordningar, men desse har hittil ikkje hatt depotoppgåver. Med arkivlova er no det kommunale arkivansvaret nærare definert og spesifisert, m.a. må kvar kommune oppretta eiga depotordning, eventuelt gjennom interkommunalt samarbeid. Slikt samarbeid vil truleg vera særleg aktuelt for elektronisk arkivmateriale, der bevaringssituasjonen gjev grunn til uro.

Tilgangen til arkivmateriale føreset at journalar og arkivnyklar følgjer med avleveringa, og at arkivskaparane har ordna og listeført materialet som grunnlag for seinare katalogisering. Her har det ofte svikta, og om lag 8 pst. av arkivbestanden i Arkivverket er i dag utilgjengeleg eller i vanskeleg tilgjengeleg orden. Mikrofilming vert nytta både for å verna originalmateriale

mot slitasje og for å letta tilgangen til mykje etterspurt arkivmateriale, òg etter kvart er og ein del demografisk kjeldemateriale vorte digitalisert. Dette opnar nye perspektiv i formidlingsarbeidet, noko ein har fått klåre indikasjonar på etter at det såkalla Digitalarkivet vart opna i 1998 som gratis Internett-basert teneste.

Omsynet til personvernet gjennom teiepliktføresegnene i forvaltningslova er elles det som representerer den største avgrensinga i den frie tilgangen til avlevert arkivmateriale. Det er viktig at Arkivverket vert oppfatta som ein forsvarleg forvaltar av personsensitivt arkivmateriale, slik at ein unngår at slikt materiale i større grad vert kravt sletta. Det aller meste av arkivmateriale i Arkivverket er fritt tilgjengeleg for alle, noko som er uttrykk for at arkiva i eit moderne demokrati er ein kollektiv eigedom som arkivinstitusjonane forvaltar på vegner av folket og til beste for heile samfunnet.

1.2.3 Utfordringar og tiltak på bibliotekområdet

I meldinga vert det gjort greie for utfordringar og planlagde tiltak innanfor biblioteksektoren. Med 21 mill. besøk og 23 mill. utlån pr. år utgjer folkebiblioteka ein kulturinstitusjon med brei kontaktflate. Alle biblioteka går inn i ei omstillingstid, og endringane vil i stor grad vera knytte til utviklinga av IKT-bruken i samband med desentralisert utdanning, fjernlånstenester, innhenting og bearbeiding av informasjon og tilgjenge til databasar. Folkebiblioteka bør stimulerast til å utvikla nye og alternative samarbeids- og samordningsmodellar for organisering av bibliotektenester. Særleg er det viktig at dei mange små bibliotekeininngane på kommunenivå kan utvikla samarbeid over kommunegrensene.

Det er òg stort behov for etter- og vidareutdannings-tilbod for personalet i folkebiblioteksektoren, særleg med tanke på å kunna utnytta IKT-potensialet i bibliotekarbeidet. Departementet legg her opp til å yta ekstra midlar til utviklingsprosjekt og vil samstundes vurdere kriteria for bruk av dei noverande prosjektmidlane i Statens bibliotektilsyn. Departementet vil ta initiativ overfor Kommunenes Sentralforbund for å vurdere tiltak som kan vitalisera folkebiblioteka innanfor det kommunale systemet.

Den noverande strukturen med folkebiblioteka som allmennbibliotek og fag- og forskingsbiblioteka som hovudressurs innanfor utdanning og forskning vil vera naturleg i framtida med, men kombinasjonen IKT og eit samfunn som vil verta prega av livslang læring og etter- og vidareutdanningstiltak, vil krevja tettare samhandling mellom alle delar i eit samla biblioteknettverk. Det ideelle målet er å få til eit tilnærma saumlaust bibliotektilbod til brukarane. Det inneber at ein som brukar ikkje skal måtta tenkja på kva type bibliotek ein vender seg til når ein treng bibliotektenester.

Departementet vil halda fast ved prinsippet om at utlån frå folkebiblioteka skal vera gratis, men vil vurdere å tilrå biblioteklova justert slik at kommunen kan ta betalt for datatenester dersom folkebiblioteket

skaffar skreddarsydde informasjonstenester som ikkje har interesse for andre enn den som tingar tenesta. Departementet vil og vurdera å tilrå endra lovføresetna om fylkesbibliotek, slik at fylkeskommunane får større fridom til å finna alternative organisatoriske løysingar for å ivareta dei fjernlåns-, samarbeids- og rett-leingstenestene som fylkesbiblioteka i dag skal ta seg av.

Nasjonalbiblioteket vart frå 1. januar 1999 etablert som ein samla institusjon, og departementet førebur no saman med Statsbygg bygging av nytt magasinareal og opprusting av den gamle bibliotekbygningen på Drammensveien. Det er sett av prosjekteringsmidlar i budsjettet for 2000, og departementet vil koma attende til byggjesaka i budsjettproposisjonen for 2001.

På kort sikt er utfordringane for Nasjonalbiblioteket å utvikla dette til å verta ein organisasjon med to avdelingar, i Rana og Oslo. Meir generelle og langsiktige utfordringar knytte til det å fungera som eit moderne nasjonalbibliotek er behovet for å utvikla depotbiblioteket ved avdelinga i Rana, for på den måten å effektivisera delar av fjernlånsfunksjonane mellom biblioteka, og for å vidareutvikla digitale bibliotektenester med det siktemål å kunna tilby betre og meir einfald tilgang til dei samlingane ved Nasjonalbiblioteket som høver for digital formidling. Særleg viktig vil slike tenester vera i eit samspel med IKT-satsingane innanfor utdanningssektoren.

Departementet vil sjå nærare på korleis lova om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument, som no har verka i ti år, har fungert. Dessutan vil departementet i samarbeid med Norsk filminstitutt og Nasjonalbiblioteket gjera ein særskild gjennomgang av føresegnene om pliktavlevering av filmar og videogram.

Ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi kan innebera at Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i løpet av få år vil måtta leggja til rette heilt andre tenester enn i dag. Behovet for teknologisk kompetanse for å kunna handtera desse omstillingane kan tilseia at tiltaket vert knytt organisatorisk i hop med Nasjonalbiblioteket. Det må dessutan setjast i gang tiltak for å kopiera og bevara eit omfattande masterarkiv av lydbøker i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Fire prosjekt som gjeld utgjeving av nasjonale oppslagsverk har tilknytning til bibliotekområdet. Det gjeld Norsk Ordbok, Norsk Riksmålsordbok, Norsk Biografisk Leksikon og Historisk-kritisk Ibsen-utgåve. Målet er at alle desse prosjekta skal vera slutførte innan 2014.

1.2.4 Utfordringar og tiltak på museumsområdet

I meldinga vert det gjort greie for utfordringar og tiltak innanfor museumssektoren. Det norske museumslandskapet er splitta opp i meir enn 700 sjølvstendige museum. Kvart år oppsøker om lag 9 mill. menneske formidlingstilboda ved musea. Nokre få, men viktige museum er knytte til universiteta eller er etatismuseum

under andre departement, men dei fleste har budsjettmessig tilknytning til Kulturdepartementet. Av desse mottek ei mindre gruppe heile driftsløyvinga eller driftstilskotet frå staten, medan hovudregelen er delt tilskotsansvar mellom stat, fylkeskommune og kommune. Plasseringa av dei ulike institusjonane i ulike finansieringskategoriar er prega av historisk slump.

Tilskotsordninga frå 1975 overlèt til den einstilte fylkeskommunen å strukturera museumsfeltet i fylket. Det har vakse fram mange gode og viktige museum innanfor ramma av denne ordninga. Veikskapane er likevel berrsynte - fragmentert struktur, mangelfull samordning innanfor fylket og inga samordning fylka imellom.

Prinsipielt vert det i denne meldinga lagt til grunn at det berre reint unnataksvis er naturleg at staten skal ha det samla drifts- og tilskotsansvaret for eit museum. Museet som kunnskapsformidlar og kulturinstitusjon i breiare meining vil vera viktigare for nærområdet og regionen enn for folk elles i landet. Fylkeskommunar og kommunar må difor medverka.

Dei fleste musea kan gje gode grunngevingar for auka tilskot. Regjeringa legg til grunn at dette vil vera eit viktig satsingsfelt i åra framover. Samstundes må det skisserast ein modell for organisering og samordning som kan gje betre utnytting av alt føreliggjande ressursar og optimal bruk av nye innsatsar. Retningsgjevande prinsipp for framtidig organisering av museumssektoren og bruken av statlege verkemiddel vil vera

- a: å bevara og styrkja lokalt engasjement og deltaking i kulturvernet,
- b: å tryggja fagleg kompetanse på regionalt nivå og
- c: å samordna musea i eit nasjonalt nettverk.

Frå statleg hald bør det initierast ein prosess med sikte på ei opprydding i dei einstilte distrikta og regionane, slik at ein sit att med eit mindre tal (1-6) konsoliderte museum eller museumsnettverk i kvart fylke, dvs. einingar med ei så sterk fagleg og økonomisk plattform at dei på ein meningsfull måte kan inngå i eit samla nasjonalt nettverk av museum. Tanken er ikkje å sentralisera; lokale museum bør framleis finnast som formidlingsarenaer, men det bør arbeidast for ei samorganisering på regionalt nivå for å oppnå ei fagleg kvalitetsheving.

Det vert lagt opp til at Norsk museumsutvikling i samarbeid med dei respektive fylkeskommunane, kommunane og musea i løpet av dei næraste fem åra skal gjennomgå heile landet for å nå fram til meir leveføre museumseiningar. Der det vert semje om konsoliderte institusjonar, må det i samråd med fylkeskommunen vurderast om det som no skal gjevast statleg driftstilskot via fylkeskommunen, og i den grad dette vert resultatet, vil tilskotsordninga halda fram. Alternativt kan det gjerast avtale om statstilskot direkte til institusjonen, men slik at staten dekkjer inntil 60 pst.

og regionen minst 40 pst. I unntakstilfelle kan det opnast for øyremerkte tilskot utan motkrav om regional medverknad for å ivareta særskilde oppgåver.

Den noverande oppdelinga i nasjonale institusjonar, knutepunktinstitusjonar og andre tilskotsmuseum vil etter kvart verta avløyst av eit system der alle museum som får tilskot over det statlege kulturbudsjettet, inngår i eit nasjonalt nettverk med Norsk museumsutvikling som overvakar, samordnar og informasjons- og budsjettknutepunkt. Det vert lagt opp til at samordningsorganet skal disponera utviklings- og prosjektmidlar som monnar, og det samla siktemålet med omlegginga er ei kvalitativ oppgradering av musea over heile landet.

For å tryggja heilskapen i forvaltninga av sektoren og samstundes tryggja at det einskilde museet inngår i eit nasjonalt nettverk, vert det lagt vekt på at det statlege fagorganet - Norsk museumsutvikling - skal vera fagleg og budsjettmessig tilknytingspunkt for alle museum som får statleg tilskot frå Kulturdepartementet. Dette organet må samhandla nært med fylkeskommunane om alle musea der finansieringsansvaret er delt, særleg om prioriteringss spørsmål, der det nasjonale samordningsperspektivet må vera retningsgjevande.

I hovudstadsområdet vert det tilrådd ei samorganisering av kunstinstitusjonane Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Riksutstillingar, Kunstindustrimuseet, Norsk Arkitekturmuseum og Henie-Onstad Kunstsenter. Det vil gje betre heilskapstenking å ha ei leiing med eit breitt strategisk ansvar; både faglege og administrative funksjonar vil kunna gjerast meir robuste, og fleksibiliteten i bruk av samlingar, lokale og personale vil verta større.

NOU 1996: 7 Museum. Mangfald, minne, møtestad (museumsutgreiinga) dokumenterte eit klårt behov for tiltak for å få betre oversyn over og oppbevaringstilhøve for samlingane ved musea. I tillegg er det tvillaust eit stort unytta potensial på formidlingsområdet. Det bør setjast inn tiltak som gjev standardheving og auka kompetanse innanfor dokumentasjons-, bevarings- og vedlikehaldsfunksjonar. Kvalifiserte tekniske konserveringstenester bør finnast i alle fylke. Det må og satsast på å opparbeida særskild kvalifisert handverkskompetanse for vedlikehald og vernevøling av dei meir enn 5 000 verneverdige bygningane ved musea og til å halda i hevd tekniske innretningar og kulturminne. Vidare må kapasitet og kompetanse aukast med tanke på å utarbeida formidlings- og undervisningsopplegg tilpassa ulike alderssteg. Det er elles naudsynt å oppgradera samiske museum og museumstiltak for nasjonale minoritetar og innvandrargrupper.

1.2.5 Arkiv, bibliotek og museum i andre land

Meldinga gjer greie for hovuddrag ved arkiv-, bibliotek- og museumssektorane i ein del andre land. Særleg verd å merkja seg er at det i mange land, men på ulike vis, vert arbeidd med problemstillingar eller teke

organisatoriske grep som går på tvers av dei tradisjonelle skiljelinene mellom arkiv, bibliotek og museum.

1.2.6 Samordningsorgan, samordningstiltak og samla satsingar

For å fremja ei heilskapleg tenking kring arkiv, bibliotek og museum vert det i meldinga tilrådd å greia ut grunnlaget for å skipa eitt statleg samordningsorgan, tufta på noverande Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling. Eit slikt organ bør dessutan ha oppgåver på dei delane av arkivfeltet som og vedkjem bibliotek og museum, særleg innanfor privatarkivfeltet og generelt i spørsmål som gjeld formidling og bruk av arkiv, likevel slik at Riksarkivaren sitt ansvar ikkje vert innskrenka. Den overgripande oppgåva for eit nytt organ vil vera å sjå til at store og små einingar innanfor alle tre sektorane samspekar i eit nasjonalt nettverk. Organet er tiltenkt namnet ABM-utvikling med undertittelen Kulturdepartementets samordningsorgan for arkiv, bibliotek og museum.

For alle tre sektorane vert det lagt opp til ein tiltaksmodell etter to parallelle strategiar, for det fyrste ei generell styrking av institusjonane, som gjev betre basistenester, dinest meir målretta, tidsavgrensa satsingar, m.a. med utgangspunkt i dei behova som låg til grunn for den såkalla REVITA-planen som det vart gjort framlegg om i museumsutgreiinga frå 1996. I tillegg til ei sektorvis satsing vert det lagt opp til ei rad fellestiltak, så som kompetanseutvikling, utviklingsprosjekt og særskilde tiltaksplanar for bevaring av t.d. lydmateriale, fotografisk materiale og levande bilete. Eit samla fagorgan vil vera eit viktig instrument i denne samanhengen.

Alt i alt skisserer Regjeringa i denne meldinga ei opptrapping av dei statlege driftsløyvingane til arkiv, bibliotek og museum med til saman 414 mill. kroner utover noverande løyvingnivå i løpet av den komande femårsperioden. Den årlege budsjettmessige oppfølginga vil vera avhengig av den økonomiske utviklinga og budsjettssituasjonen. Det må såleis på vanleg måte takast atterhald om den årlege budsjetthandsaminga.

1.2.7 Bygningmessige rammevilkår

I meldinga vert det gjort greie for ei lang rekkje uløyste oppgåver når det gjeld statlege, nasjonale og andre kulturbygg. I St.prp. nr. 1 (1999-2000) varsla Kulturdepartementet eit oversyn over planar, prosjekt og behov i stortingsmeldinga om arkiv, bibliotek og museum.

Kulturbygningane har tvillaust vore viktige i forminga av det offentlege rommet i by og bygd, men hovudfunksjonen har sjølvsagt vore å tena som arena for kunst og kultur, både til bevaring og formidling av kulturuttrykk. Utforminga av kulturbygningane skal i tillegg presentera kva oppgåver og verdiar kunsten og kulturen har.

Dei kjende investeringsbehova er av mange ulike slag og i mange tilfelle vil det vera tale om ein kombinasjon av desse situasjonane:

- Gamle bygningar som bør rehabiliterast og oppgraderast.
- Gamle bygningar som gjev for tronge fysiske rammer for brukarinstusjonen, slik at det bør først opp påbygg eller nytt tilstøytande bygg.
- Gamle bygningar som bør byggjast om for å verta betre eigna for noverande brukarinstusjon.
- Nyare bygningar som bør utbetrast grunna uheldige tekniske løysingar.
- Nyare bygningar der tekniske installasjonar må oppgraderast eller skiftast ut for å stetta arbeidsmiljøkrav e.l.
- Nyare bygningar og anlegg i fjell som bør utvidast for å dekkja behov for meir magasinareal.
- Kulturinstusjonar og tiltak som i større eller mindre grad er utan høvelege bygningar.
- Kulturinstusjonar med tilhald i fleirbrukshus, som gjev vanskelege arbeidsvilkår, og der det vil vera naudsynt med tiltak for å utvikla instusjonen kvalitativt.
- Nye instusjonar og tiltak som krev bygningsmessige rammevilkår.

Regjeringa legg til grunn at løyvingane til kulturbygg må aukast monaleg i det komande tiåret.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledende merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jon Olav Alstad, Frank Willy Larsen, Liv Marit Moland, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Shahbaz Tariq, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad og Ola T. Lånke, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Sandberg, fra Høyre, Trond Helleland og Inger Stolt-Nielsen, fra Senterpartiet, Anne Enger Lahnstein, og fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, er glad for at regjeringen Bondevik tok initiativet til å fremme en stortingsmelding som omfatter både arkiv-, bibliotek- og museumssektoren (ABM).

St.meld. nr. 22 (1999-2000) dokumenterer et klart behov for betydelige satsinger innenfor områdene arkiv, bibliotek og museum (ABM). Komiteen er enig i at en nærmere samordning av de samme områdene vil øke muligheten for at publikum på en enklere måte kan få tilgang til de betydelige kunnskapsbaser som hvert av områdene representerer. Etter komiteens oppfatning legger St.meld. nr. 22 (1999-2000) et godt grunnlag for det videre arbeid på dette feltet.

Komiteen viser til målsettingen med stortingsmeldingen om ABM, som er "å forma rammevilkår som kan gje grobottn for å trekkja full nytte av det potensialet for samordning og samarbeid som ligg føre mellom arkiv, bibliotek og museum, samstundes som det blir

lagt til rette for å utvikle de sektorspesifikke sidene. Samla skal dei kunne yta betre tenester overfor samfunnet". Komiteen er enig i at dette må være en overordnet målsetting for den offentlige politikken på arkiv-, bibliotek- og museumsområdet i tiden som kommer og slutter seg til de mål og prinsipper som er skissert i meldingen for en langsiktig oppgradering og utvikling av arkiv, bibliotek og museum.

Komiteen viser til de hovedutfordringer som er skissert i meldingen. I sum går disse på å utnytte de muligheter moderne teknologi representerer på ABM-området for systematisk sammenstilling og formidling av informasjon, og med brukerperspektivet som utgangspunkt legge til rette for at dette feltet i større grad skal fungere som én samhandlende sektor på og mellom de ulike nivåer i forvaltningen.

Komiteen forstår imidlertid meldingen slik at det ikke er snakk om en sammensmeltning av de tre delsektorene, men at de fortsatt vil bestå hver for seg som selvstendige kulturfaglige områder også i framtiden. Alle tre sektorene har viktige spesialfunksjoner å ivareta og det skal legges til rette for at disse skal kunne videreutvikles på en god måte.

Komiteen er kjent med de innvendinger som er kommet mot at disse tre områdene skal behandles under ett og viser i denne sammenheng til den drøfting meldingen foretar omkring dette. Selv om en kan se at det dreier seg om tre forskjellige fag og yrkesfelt som alle har lange tradisjoner bak seg, er komiteen enig i at det av hensyn til brukerne ikke minst er en viktig politisk oppgave å legge til rette for god samhandling mellom sektorene og være kritisk til sektortenkning. Det er viktig å sikre at den enkelte og samfunnet kan få best mulig glede og nytte av arkiv, bibliotek og museum som levende samfunnsinstitusjoner.

Komiteen har også merket seg at St.meld. nr. 22 (1999-2000) hovedsakelig dreier seg om institusjoner og tiltak som sorterer direkte eller indirekte under Kulturdepartementets ansvarsområde. Kulturminnevernet, som hører inn under Miljøverndepartementet, samt institusjoner som universitetsmuseene, fag- og forskningsbibliotekene under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF), m.fl. er kun nevnt i de sammenhenger der det er nødvendig for å få et helhetlig bilde, uten at det blir drøftet nærmere.

Komiteen ser det som viktig å medvirke til at det i forlengelsen av meldingen blir igangsatt en prosess hvor samtlige departementer med ansvar på ABM-feltet er involvert. En fullstendig realisering av de mål som er skissert i meldingen kan ikke oppnås uten at det tas et overordnet og helhetlig grep for å sikre den nasjonale koordineringen av ABM.

Komiteen vil understreke den plass arkiv, bibliotek og museum har fått i internasjonalt kulturpolitisk sammenheng, slik det også illustreres i UNESCOs handlingsplan for kulturpolitikk og utvikling (jf. målsetting 4. pkt. 7 1998). Disse tre institusjonstypene utgjør samlet en uunnværlig del av den dokumenta-

sjons-, informasjons- og kunnskapsmessige infrastruktur som ethvert samfunn trenger for at enkeltmennsker og grupper skal kunne delta aktivt i et demokratisk system, og for at de skal kunne ivareta sine rettslige og velferdsmessige interesser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i meldingen er det således skissert en opptrapping i løpet av fem år på 414 mill. kroner. I tillegg er det skissert en betydelig økning i de statlige investeringene på kulturområdet det kommende tiåret. Flertallet mener at denne økonomiske rammen er nødvendig for å nå de mål en må ha for utviklingen innenfor området de nevnte årene.

Flertallet vil understreke at det i hovedsak er et nasjonalt ansvar å ta vare på etniske minoriteters historie.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser på meldingen som et skritt i riktig retning når det gjelder samkjøring av de forskjellige institusjonene slik at brukeren får et bedre slutttilbud. Disse medlemmer mener at det er mulig å gjennomføre disse tiltakene med en reduksjon i de samlede tilskuddene til denne sektoren, gjennom en omorganisering og effektivisering av dagens system.

2.2 utfordringer og tiltak på arkivområdet

Komiteen har merket seg de utfordringer meldingen beskriver på arkivfeltet. Det grunnleggende og største grepet dreier seg om å sette Arkivverket i stand til å ta hånd om de svært krevende oppgavene det er ta vare på de ulike former for elektronisk arkivmateriale. Det gjelder både det som allerede finnes og som kan bli teknisk utilgjengelig, og det gjelder framtidig materiale.

Komiteen har også merket seg at til tross for at Arkivverket innehar en høy faglig kompetanse på området, likevel har for få stillinger til å makte de voksende utfordringene, og at det derfor må tilføres omfattende ressurser. Selv om elektronisk teknologi også betyr en effektivisering i offentlig forvaltning ved at det innebærer en mer kompakt lagring, gjør det oppbevaring for ettertiden mer sårbar og kostnadskrevende.

Komiteen har videre merket seg at de fleste kommuner fortsatt mangler de nødvendige fysiske og institusjonelle forutsetninger for å ivareta sine depotplikter godt nok og at mye verdifullt materiale har gått tapt. Selv om staten ved Riksarkivaren som tilsynsmyndighet yter innsats i form av informasjon og opplæring for å utvikle arkivfunksjonene i kommunesektoren mer generelt, hviler ansvaret på den enkelte kommune. Komiteen er enig i at interkommunalt samarbeid vil være formålstjenlig, kanskje særlig når det gjelder de små og mellomstore kommuner, men at staten bør bidra til å initiere utviklingstiltak i denne sammenheng.

Komiteen viser videre til det misforhold meldingen påpeker når det gjelder forholdet mellom private

og offentlige arkiv. Mens bevaring og avlevering av arkiver etter private virksomheter er basert på frivillighet har all offentlig virksomhet en lovpålagt plikt til å avlevere og oppbevare sitt arkivmateriale. Selv om en god del privat arkivmateriale er tatt vare på både gjennom det offentlige arkivverket, private arkivinstitusjoner og Arbeiderbevegelsens Arkiv er dette lite sammenlignet med det offentlige materialet. Dette kan medføre at en i framtiden sitter igjen med et skjevt kildegrunnlag for kunnskap og innsikt i norsk samfunns- liv.

Private arkiv dokumenterer også deler av kultur, samfunnsutvikling og historie som ikke alltid finnes parallelt i de offentlige arkiver.

Komiteen har også merket seg at departementet tar sikte på å utarbeide en situasjonsrapport om vern og formidling av privatarkiver og tradisjonsmateriale av lokalt og regionalt opphav. Komiteen imøteser en slik situasjonsrapport og mener også denne bør gi grunnlag for en nærmere vurdering av evt. tiltak for å styrke sektoren.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at Regjeringen foreslår en statlig støtteordning for vern og formidling av privatarkiv. Flertallet finner det riktig at staten tar et større ansvar for og medvirker til at arkivmateriale fra private virksomheter, organisasjoner m.v. i større grad blir tatt hånd om og støtter opprettelsen av en slik ordning.

Flertallet vil understreke behovet for bedre samordning av det offentlige ansvar på privatarkivområdet og viser til at det i meldingen er redegjort for hvordan det gjennom arkivloven er lagt til rette for en mer systematisk samordning mellom de viktigste aktørene som arbeider med privatarkiver. Flertallet vil påpeke at opprettelsen av en egen tilskuddsordning for privatarkiv også nødvendiggjør en styrking av den arkivfaglige kompetanse i denne sektoren og ber regjeringen nøye vurdere hvordan dette kan imøtekommes i tilknytning til etableringen av det framtidige kompetanseorgan: ABM-utvikling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at en større bruk av elektronisk teknologi i arbeidet på arkivene vil føre til en effektivisering og en mer kompakt lagring av det verneverdige materialet. Disse medlemmer mener at dette vil føre til et redusert behov for nyinvesteringer i økt lagringsareal, noe som igjen vil gi lavere kostnader.

Andre forhold på arkivsektoren

Komiteen viser videre til planene om utbygging av Statsarkivet i Trondheim, der det er forslag om å rehabilitere og utvide eksisterende anlegg, slik at hele virksomheten kan samles der. I dag er virksomheten delt mellom to lokaliseringer, den gamle statsarkivbygningen i Høgskoleveien og den tidligere u-båtbun- keren Dora på Nyhavna. Komiteen har forståelse for

ønsket om å samle statsarkivets virksomhet i en modernisert bygning, men vil heller ikke unnlate å peke på de unike muligheter for oppbevaring av sårbart materiale som i dag finnes i Dora-bunkeren. Dora ligger etter den senere byutvikling også svært sentralt i byen og bør fortsatt kunne vurderes som aktuell i en framtidig arkivsammenheng.

Komiteen er oppmerksom på det verdifulle utviklingsarbeidet som er gjort i regi av fylkesarkivaren i Sogn og Fjordane, gjennom "sognogfjordane.kulturnett.no". Dette prosjektet representerer et svært viktig pionerarbeid som bør kunne danne mønster for tilsvarende prosjekt for alle fylker i landet. Komiteen vil derfor be departementet vurdere å utvikle dette til et landsomfattende nettverk og lokalisere det fremtidige koordineringsarbeidet til Sogn og Fjordane fylke.

Komiteen har merket seg at departementet varsler et initiativ til utarbeidelse av en statusrapport innenfor feltet digitalisering av kulturarvsmateriale og at en ser det naturlig å studere det digitaliserte arkivnettet i Sogn og Fjordane nærmere i den sammenheng. Jf. brev fra departementet datert 31. oktober 2000, vedlagt innstillingen (vedlegg1).

Komiteen viser til at prinsippet om offentlighet i forvaltningen er en viktig forutsetning for å ivareta våre demokratiske rettigheter. Det utvidede dokumentbegrep og lovfesting av journalføring i offentlighetsloven er nødvendige bidrag i denne sammenheng.

Komiteen vil understreke at det er like viktig at arkivloven og arkivlovens forskrift om journalføring ivaretar de intensjoner som ligger i offentlighetsloven og vil be departementet se nærmere på dette forholdet.

Komiteen har merket seg at Norsk lokalhistorisk institutt er en statsinstitusjon som er oppført på arkivkapitlet på statsbudsjettet og som til nå har vært samlokalisert med statsarkivet i Oslo. Denne institusjonen har i første rekke praktiske koordinerings- og veiledningsfunksjoner i forbindelse med det lokalhistoriske arbeidet som foregår utover landet, som skriving og utgivelse av by- og bygdebøker og lignende.

Komiteen er kjent med at Norsk lokalhistorisk institutt har flyttet ut av Riksarkivbygningen og nå er samlokalisert med andre kulturverninstitusjoner i Oslo. Komiteen viser til at det finnes lokalhistoriske fagmiljøer ved flere universiteter og høyskoler i Norge. Komiteen forutsetter at Norsk lokalhistorisk institutt inngår i et aktivt samarbeid med disse fagmiljøene i lokalhistorie.

Komiteen ser det som viktig å regne med den immaterielle kulturen under kulturvernbegrepet. Det er en kjensgjerning at lyd og bildemediene ofte blir mindre synlige enn gjenstandsmaterialet og det papirbaserte materialet. I denne sammenheng vil komiteen særlig peke på det verdifulle materialet som finnes i folkemusikkarkivene, hvorav Rff-senteret er det største og det eneste folkedansarkiv.

Komiteen mener det er en politisk utfordring å bidra til større synliggjøring også av denne del av kulturarven.

2.3 Utfordringer og tiltak på bibliotekområdet

Komiteen viser til at Regjeringen legger opp til en betydelig satsing på flere områder innenfor biblioteksektoren. Det er nødvendig at myndighetene på denne måten viser vilje til å synliggjøre den viktige samfunnsrollen bibliotekene har som arenaer for informasjon, utdanning og kulturopplevelse. Bibliotekene er en viktig fellesressurs som bidrar til å heve kunnskapsnivået og øke den kulturelle forståelse i samfunnet. Samtidig tjener de til å styrke demokratiet ved å sikre enkeltmennesket åpen tilgang til nødvendig materiale som setter dem i stand til å være oppdaterte og engasjerte samfunnsaktører. Bibliotekene er sentrale kulturforvaltere som skaffer, eier, forvalter og formidler ulike former for kulturelt materiale, i første rekke bøker og litteratur, men også tilgang til lyd- billedmedier samt elektronisk informasjon.

Komiteen viser til de store besøks- og utlånstall ved bibliotekene som understreker biblioteksektorens kulturelle og samfunnsmessige betydning. Samtidig viser komiteen til at utlån ved norske bibliotek har sakkett akterut i forhold til andre land i Skandinavia.

Komiteen viser til at meldingen legger opp til at den nåværende strukturen med folkebibliotekene som allmennbibliotek og fag- og forskningsbibliotekene som hovedressurs innenfor utdanning og forskning skal bestå også i framtida. Samtidig påpeker meldingen nødvendigheten av tettere samhandling mellom alle delene i en samlet bibliotekverden for å kunne realisere målet om at alle brukere skal ha lik tilgang på tjenester i et tilnærmet "sømløst" bibliotektilbud.

Komiteen er enig i at det er en viktig utfordring å få til tettere samhandling på dette området for å realisere et tilnærmet "sømløst" bibliotektilbud, men konstaterer samtidig at det i dag er avgjørende hindringer som må ryddes av veien før et slikt mål kan nås.

Komiteen vil i denne sammenheng påpeke behovet for forenkling og effektivisering av organisasjonsstrukturen på nasjonalt plan i biblioteksektoren. Etter komiteens oppfatning vil dette være en avgjørende forutsetning for å kunne gjennomføre en vellykket ABM-samordning, slik meldingen legger opp til. Dette vil kreve et sektor- og departementsovergripende nasjonalt koordineringsansvar for hele bibliotekområdet.

Komiteen viser i denne sammenheng til Skredeutvalgets utredning (NOU 1991:14) som foreslo å slå sammen Statens bibliotektilsyn og Riksbibliotektilsynet samt at Universitets- og høyskolerådet i sin høringsuttalelse til Mjøs-utvalget foreslår å avvike Riksbibliotektilsynet.

Komiteen ber Regjeringen ved sine ansvarlige departementer på bibliotekområdet i fellesskap drøfte

hvordan en kan sikre helhetlige løsninger på dette feltet.

Komiteen mener koordineringsansvaret for begrensede, men viktige nasjonale bibliotekspørsmål kan knyttes administrativt til enten ABM-utvikling, Norgesnettrådet (under KUF) eller Nasjonalbiblioteket. Et slikt nasjonalt koordinerende ledd bør ha et bredt sammensatt styre for å sikre at tiltakene på nasjonalt plan blir gjennomført som en del av en overordnet politikk og ikke som en del av særinteressene til den institusjon som dette ansvaret er underlagt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er opptatt av den samfunnsmessige forpliktelse det er å sikre en god utvikling av de ulike bibliotektenester i dette land og slutter seg til den opptrapping av bevilgningene over en femårsperiode ut over nåværende nivå som er foreslått i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som viktig at bibliotekene benytter seg av det store potensialet som ligger innen IKT. Dette vil gi bibliotekene større muligheter til å samarbeide om innkjøp og lagring av forskjellig informasjon. Dette vil føre til et bredere og ikke minst bedre tilbud for innbyggerne samt mulighet for innsparinger.

Disse medlemmer mener at bibliotekene i større grad bør søke støtte fra næringslivet og andre kapitalsterke aktører slik at tilbudet blir så godt som mulig.

Disse medlemmer er uenig i innkjøpsordningen som ble innført i 1965, der prinsippet er at det blir innkjøpt et visst antall av norsk skjønnlitteratur (1 000 eks. av hver tittel) og fordelt på bibliotekene. Disse medlemmer ønsker heller å overføre disse midlene til bibliotekene selv, slik at disse på eget vurderingsgrunnlag kan kjøpe de bøker lånerne etterspør. Disse medlemmer mener at på denne måten vil vi få et bedre servicetilbud til befolkningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en plan over nedtrapping av innkjøpsordningene for litteratur og at de frigjorte midler tilføres det enkelte bibliotek."

Fylkesbibliotek

Komiteen har merket seg at departementet vil vurdere å endre bibliotekloven, slik at fylkeskommunene får større frihet til å finne organisatoriske løsninger for bedre å kunne ivareta de oppgaver fylkesbibliotekene skal ta seg av. Komiteen har merket seg at det har kommet innvendinger mot dette fra bibliotekhold, men finner likevel å slutte seg til at en slik vurdering blir foretatt.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Komiteen har merket seg at Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek på grunn av ny IKT-teknologi vil måtte

legge om til helt andre tjenester enn i dag og at det kan bli aktuelt å knytte dette tiltaket nærmere opp til Nasjonalbiblioteket.

Komiteen ser nødvendigheten av at det finnes et godt tilbud på dette området og støtter at det settes i gang tiltak for å kopiere og bevare et masterarkiv av lydbøker i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Fjernlån

Komiteen registrerer med beklagelse at det er etablert faktureringssystemer for fjernlån av bøker fra 1. oktober 2000 uten at dette er en del av helhetlige løsninger i biblioteksektoren. Bakgrunnen for innføring av et gebyr på fjernlån mellom fag-/forskningsbiblioteker og folkebibliotekene er en presset ressursituasjon som fører til prioritering av egne ansatte og studenter og tilsvarende nedprioritering av fjernlånsvirksomheten. Komiteen mener en slik situasjon er svært uheldig. Det bryter med prinsippet om gratis tilgang til kunnskaper og bidrar til å reise unødige barrierer som hindrer realiseringen av det "sømløse" bibliotek i Norge.

Komiteen finner det nødvendig på tross av at dette ligger utenfor stortingsmeldingens område å peke på de muligheter som ligger i etableringen av en overordnet kompensasjonsordning for fjernlån, slik det er foreslått av Mjøs-utvalget (NOU 2000:14) I uttalelsen fra Mjøs-utvalget heter det: "Det bør innføres et nasjonalt system for kompensasjon for netto bidrag til det nasjonale fjernlånsystemet. Et slikt system må utvikles i samarbeid med andre sentrale institusjoner på bibliotekområdet, som Nasjonalbiblioteket og Statens bibliotektilsyn."

Komiteen viser til at også Universitets- og høyskolerådet i sin høringsuttalelse til Mjøs-utvalget har støttet et slikt forslag og viser i denne forbindelse også til Sverige, hvor det i dag tilføres ekstra midler til fjernlånstjenester. Jf. "<http://www.uhr.no/sentraldokumnet/særutskrift/mjos.htm>".

Komiteen ber om at Regjeringen vurderer de nødvendige skritt for å realisere en slik kompensasjonsordning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at folkebibliotekene spiller en sentral rolle som kulturbærer i lokalsamfunnene. Fra 1. oktober 2000 kan universitetsbibliotekene ta betalt for formidling av fjernlån. Disse medlemmer mener dette er en uheldig uthuling av gratisprinsippet og ønsker å presisere at tjenestene ved norske folkebibliotek skal være gratis, og ber derfor departementet snart om å komme tilbake med forslag på hvordan dette kan løses.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at Stortinget må innføre en kompensasjonsordning og innarbeide denne i de årlige budsjettene.

Gratisprinsippet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at et viktig formål med folkebibliotekene er å legge til rette for at alle som bor i landet skal kunne skaffe seg kunnskaper, informasjon og kulturelle opplevelser uavhengig av økonomisk evne. Det såkalte gratisprinsippet skal sikre at ingen skal være utelukket fra å skaffe seg kunnskaper og kvalifikasjoner av økonomiske årsaker. De kunnskaper den enkelte tilegner seg kan være med på å endre vedkommendes livsvilkår.

Flertallet mener det er sannsynlig at framtidige klasseskiller i økende grad vil avtegne seg i forhold til kunnskaper og utdanning. Derfor blir det neppe mindre viktig i framtiden å sørge for at bibliotekets tjenester er gratis. Økonomiske årsaker bør ikke utelukke noen fra å lære. På den bakgrunn er flertallet tilfreds med at det ikke er aktuelt å endre prinsippet om at utlån fra folkebibliotek skal være gratis.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, merker seg at departementet vil vurdere å foreslå en justering av loven slik at kommunene skal kunne ta betalt for enkelte datatjenester og informasjonsanalyser når biblioteket skreddersyr kostnadskrevenne informasjonstjenester som ikke har interesse for andre enn den som bestiller tjenesten. Dette flertallet vil imidlertid påpeke at tilgangen til datamaskiner og Internett i dag er helt sentralt i opplæringen og kunnskapsformidlingen til barn og unge. Fortsatt er det mange familier som ikke disponerer egen datamaskin og Internett-tilknytning i hjemmet, og dataopplæringen på skolene er av varierende kvalitet. Det er etter dette flertallets oppfatning også sannsynlig at stadig mer offentlig informasjon vil bli formidlet gjennom Internett.

Dette flertallet mener at søking på Internett etter informasjon/tema, f.eks. i forbindelse med studier eller skoleoppgaver, fortsatt skal være gratis.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener på denne bakgrunn det er viktig at bibliotekene også tilbyr grunnleggende internett-tjenester gratis til brukerne. Det samme bør f.eks. "chatting" og e-mailbruk være. Disse medlemmer har forståelse for at det enkelte bibliotek må ha en mulighet til å tidsbegrense tilgangen til Internett, dersom det er stor etterspørsel etter tjenestene, men tjenesten i seg selv bør være gratis.

Disse medlemmer ser likevel for seg at det i unntakstilfeller vil kunne være forsvarlig å ta betalt for tjenester, uten at dette rokker ved selve gratisprinsippet. Dette bør i alle fall kun omfatte tidkrevende oppgaver utført for andre enn enkeltpersoner (f.eks. bedrifter eller organisasjoner). Disse medlemmer har merket seg enkelte høringsinstansers syn om at betaling for tjenester vil gå ut over små og mellomstore

bedrifter i distriktene, noe som etter disse medlemmers synspunkt kan virke uheldig. Men det vil da i henhold til bibliotekloven være opp til den enkelte kommune å fatte beslutning om slike tjenester skal være mot betaling eller ikke. På bakgrunn av det komiteen hittil har sagt, vil mindre tidkrevende arbeidsoppgaver fortsatt bli utført gratis, også overfor bedrifter eller organisasjoner.

Disse medlemmer forutsetter imidlertid at det framlegges et dokumentert behov for at en lovendring er nødvendig før den fremmes.

Disse medlemmer viser i denne forbindelse til departementets brev datert 23. november 2000 hvor det understrekes at dersom det ikke blir gitt anledning til å ta betaling for enkelte skreddersyde tjenester, vil bibliotekene kunne si nei til en del oppdrag av denne karakter (vedlegg 3).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil fastholde gratisprinsippet for alle typer tjenester på bibliotekene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil at bibliotekene skal legge til rette for at folk skal kunne skaffe seg kunnskaper, informasjon og kulturelle opplevelser, men at det til en viss grad skal koste noe. Disse medlemmer ønsker dog at bibliotekstjenester skal være helt gratis for barn og skoleelever. For andre bør det enkelte bibliotek ta betalt for sine tjenester, men i en slik grad at folk har råd til dette. Spesielle tjenester som for eksempel data og informasjonstjenester skal det tas full betaling for. Det bør også sees på servicetilbudet som bibliotekene gir, slik at dette ikke blir en reell konkurrent til det som det private markedet tilbyr.

Andre forhold på biblioteksektoren

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. nr. 2 (1995-1996) der flertallet gikk inn for en opptrappingsplan på 5 år for fengselsbibliotek. Ved utgangen av 1999 hadde bare 44 pst. av soningsplassene i norske fengsler bibliotekstilbud. Innsatte i fengsel med bibliotek låner langt flere bøker og andre medium enn det som ellers er vanlig i befolkningen. Fengselsbibliotekene er viktige, ikke bare som kilder til opplevelser, men også når det gjelder opplæring, lesetrening, sosial trening og som miljøtiltak. Komiteen vil understreke at ytterligere utbygging av tilbudet er nødvendig.

Komiteen savner en drøfting av utviklingen av skolebibliotekene i meldingen. Komiteen viser til at læreplanverket for Grunnskolen sier følgende om skolebibliotek:

"Skulebiblioteket skal ha ein sentral plass i opplæringa og tene som senter for kulturell verksemd, for informasjon og materiell. --- Skulebiblioteket skal fremje leseglede, stimulere til fritidslesing og fagleg fordjuping, og vere ein stad der elevane aktivt kan lære å søke informasjon gjennom ulike kjelder."

I motsetning til i f.eks. Danmark er skolebibliotekene i grunn- og videregående skole mange steder dårlig utbygd og har dårlig lokal forankring her i Norge. Det er behov for en helhetlig nasjonal strategi for styrking av skolebibliotekene, og for samarbeidet mellom skole- og folkebibliotek.

Komiteen peker på at bevilgninger til folkebibliotek ligger på det halve pr. capita sammenlignet med Danmark og Finland, og langt bak Sverige og Island. En erkjennelse av bibliotekenes betydning i et samfunn som krever at menneskene trenger stadig bedre ferdigheter i å tilegne seg kunnskap og ha et høyt utviklet begrepsapparat og språkforståelse for å mestre arbeidsliv og hverdagsliv, må føre til en langt mer offensiv satsing på utviklingen av en samlet bibliotekssektor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ber derfor departementet om å vurdere et økt offentlig engasjement for å sikre at kommuner og fylkeskommuner settes bedre i stand til å utføre oppgavene på dette området.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at en offensiv satsing på utvikling av en samlet bibliotekstjeneste krever både et statlig engasjement og en bedret kommuneøkonomi.

De flerkulturelle utfordringene

Komiteen peker på at Det flerspråklige bibliotek (DFB) er kompetansesenter for bibliotekstjenester til språklige minoriteter i Norge. DFBs rolle som veileder i biblioteks spørsmål er sentral.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at DFB også i framtida bør spille en sentral rolle, og at drifta derfor må sikres. Dette er viktig for at mennesker med etnisk minoritetsbakgrunn skal kunne inkluderes i samfunnet, og for at disse skal kunne holde vedlike eget språk og egen kultur.

Flertallet viser til Innst. S. nr. 225 (1996-1997) som viser at folkebibliotekene er det offentlige kulturtilbudet som best har lyktes med å nå innvandrere og flyktninger. Flertallet understreker betydningen som folkebibliotekene har som arenaer for holdnings- og formidling av informasjon om det flerkulturelle Norge.

Mobile bibliotekstjenester og biblioteklokaler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at de tidligere øremerkede tilskuddene til mobile bibliotekstjenester og biblioteklokaler nå er lagt inn i rammetilskuddet til den enkelte kommune og fylkeskommune. Flertallet vil i denne sammenheng understreke betydningen av det lokale selvstyret.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at ordningen med statlige tilskudd til biblioteklokaler og mobile bibliotekstjenester ikke videreføres som øremerkede tilskudd fra og med budsjettåret 2001. Avviklingen av det øremerkede tilskuddet ble, etter disse medlemmers mening, løst fra behandlingen av ABM-meldingen, og derfor ikke gjort ut fra en kulturpolitisk begrunnelse. Mobil bibliotekstjeneste er et viktig politisk virkemiddel for å sikre at alle innbyggere skal få samme bibliotektilbud. Den mobile bibliotekstjenesten er et supplement til det stasjonære bibliotektilbudet og kommer særlig barn og unge og andre som er lite mobile, til gode. Disse medlemmer ber Regjeringen følge nøye med konsekvensene av avvikling av øremerkede tilskudd til mobil bibliotekstjeneste og biblioteklokaler, og eventuelt komme tilbake med forslag om ordninger for å sikre tilskuddene.

Nytt magasinbygg ved Nasjonalbiblioteket i Oslo

Komiteen viser til at den bygningsmessige situasjonen ved Nasjonalbibliotekets Osloavdeling lenge har vært uholdbare. Nedslitte og lite tidsmessige lokaler/magasiner og uholdbare arbeidsforhold nødvendiggjør både utvidelse og rehabilitering. Komiteen viser i den forbindelse til at det i meldingen er foreslått bygging av nytt underjordisk magasinbygg på 4 000 m² på Drammensveien. Dette for å sikre de eldre, unike samlingene ved avdelingen. Det er satt av prosjektmidler til byggeprosjektet på inneværende års budsjett og i statsbudsjettet for 2001 er det foreslått en startbevilgning på 12 mill. kroner.

Komiteen er enig i at dette prosjektet må ha høyeste prioritet slik at bygget kan realiseres snarest. Det vil etter komiteens oppfatning også være nødvendig å sette i gang forberedelser til oppgradering av de eksisterende lokaler ved Nasjonalbibliotekets osloavdeling parallelt med byggingen av nytt magasinbygg, slik at unødig tidstap kan unngås.

Komiteen vil i denne sammenheng også understreke nødvendigheten av at det foretas en grundig analyse av de fremtidige perspektiver og funksjon for Nasjonalbiblioteket. Komiteen vil anbefale at det igangsettes et utredningsarbeid med sikte på å klarlegge hvordan Nasjonalbibliotekets samlede arealer i Oslo kan utnyttes som en arena hvor aktører fra det sivile samfunn og offentlige organer kan inngå i et fellesskap knyttet til bøker, lesning, kulturformidling og skriftkultur.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti er glad for at arbeidet med å oppruste Nasjonalbiblioteket i Oslo nå kommer i gang. Det er uheldig at Regjeringen har valgt en utbyggingsløsning som ikke engang tilfredsstiller Nasjonalbibliotekets kortsiktige behov for magasinplass. Beregninger fra Nasjonalbiblioteket viser at et

magasin på 4 000 m² brutto vil være for lite allerede ved innflyttingstidspunktet i 2002. Til sammenligning ville et magasinbygg på 9 000 m² brutto - slik Statsbyggs byggeprogram fra 1998 la opp til - romme dagens samlinger og den antatte tilvekst i 30 år.

Disse medlemmer mener at det er uforsvarlig å slå seg til ro med den amputerte utbygging som nå blir satt i gang. Skal Nasjonalbibliotekets avdeling i Oslo kunne bli et fullverdig nasjonalbibliotek, er det derfor nødvendig at man straks setter i gang arbeidet med å planlegge for en videre utbygging av magasinkapasiteten til 9 000 m². For å sette Nasjonalbiblioteket i stand til å fylle rollen som nasjonalt besøksbibliotek er det samtidig nødvendig å sette fortgang i arbeidet med å gi biblioteket nødvendige formidlingsrom i form av utstillingslokaler, seminarrom og auditorier.

Fire nasjonale oppslagsverk

Komiteen viser til den planlagte utgivelsen av fire nasjonale oppslagsverk, hvorav Norsk Ordbok er i særklasse det tyngste og vanskeligste av prosjektene. Hovedkostnader med dette verket bæres av Universitet i Oslo med tilskudd fra Kulturdepartementet. Komiteen har merket seg målsettingen om at arbeidet skal være avsluttet til tohundreårs-markeringen for Grunnloven i 2014, og at dette krever økt innsats.

Komiteen tar opplysningene til etterretning og slutter seg til den foreslåtte målsetting.

2.4 utfordringer og tiltak på museumsområdet

Komiteen viser til de enorme utfordringene meldingen beskriver på museumsområdet og støtter den satsing Regjeringen legger opp til. Museene representerer et stort mangfold av institusjoner som har til hovedoppgave å forske i, samle, bevare og stille ut gjenstander og andre vitnesbyrd om natur- og kulturhistorisk utvikling. Ved også å formidle kunnskap om fremstillingsmåter, bruk og historiske og kulturelle sammenhenger kulturarven har tilhørt i, blir museene viktige arenaer både for identitetskapning og nyorientering.

Komiteen viser til at det i Norge finnes ca. 800 ulike museer og samlinger fordelt på ca. 700 administrative enheter. Disse forvalter bl.a. ca. 5 000 verneverdige bygninger og 15 mill. gjenstander. De aller fleste museer er reist på private og lokale initiativ uten myndighetenes styring. Det norske museumslandskapet er fragmentert og uensartet og består av mange små og store enheter med til dels svært ulik tilknytning, organisering og ikke minst finansiering. Av de museene som er budsjettmessig knyttet til Kulturdepartementet mottar en mindre gruppe hele driftsbevilgningen fra staten, mens hovedregelen er delt tilskuddsansvar mellom stat, fylkeskommune og kommune.

Komiteen har merket seg at det legges til grunn i meldingen at det bare unntaksvis er naturlig at staten skal ha det samlede drifts- og tilskuddsansvar for et museum fordi museene som kunnskapsformidlere og kulturinstitusjoner i en bredere mening vil være vikti-

gere for nærområdet og regionen enn for folk lenger ute i landet.

Komiteen ser dette argumentet, men vil samtidig påpeke at slike museer i stor grad er utviklet for å påta seg større oppgaver og ansvar enn det aktuelle regionale nedslagsfelt skulle tilsi. Ikke få av disse er lokalisert utenfor Oslo, men arbeider med temaer og problemstillinger av nasjonal interesse og har etablert nettverk langt ut over det lokale og regionale. Det er viktig at disse kan opprettholde og videreutvikle sin kompetanse og styrke den tematiske dimensjonen i det enkelte museums arbeid.

Komiteen sier seg tilfreds med den presisering av dette som er gitt i departementets brev av 31. oktober 2000, jf. vedlegg 1.

Komiteen har videre merket seg det tredelte prinsipp i meldingen som er tenkt å være retningsgivende for den framtidige organisering av museumssektoren, nemlig

- a: å bevare og styrke lokalt engasjement og deltakelse i kulturvernet,
- b: å sikre faglig kompetanse på regionalt nivå og
- c: å samordne museene i et nasjonalt nettverk.

Komiteen er enig i disse prinsippene og slutter seg til meldingens forslag om å initiere en prosess der Norsk museumsutvikling i samarbeid med de respektive fylkeskommuner og museer over en femårsperiode skal gjennomgå hele landet med tanke på en opprydning i de enkelte distriktene.

Komiteen viser til at meldinga antyder et tall på 1-6 konsoliderte museer i hvert fylke. Komiteen er enig i at det er et stort behov for samordning av museene. Det er imidlertid store geografiske forskjeller og ulik grad av utbygging i de enkelte fylkene. Det kan derfor ikke være riktig å angi et tall på konsoliderte museer eller museumsnettverk.

Etter det komiteen erfarer har også flere fylker allerede startet arbeidet med en nærmere samordning.

Komiteen legger vekt på det meldingen sier om at en eventuell samordning ikke må føre til sentralisering, men i første rekke ha kvalitetsheving for øye og danne grunnlag for det videre arbeid med ABM-strategien.

Komiteen har merket seg tanken om å la flere museer i en region gå sammen om å etablere et større fellesmagasin. En slik modell er lansert bl.a. i Salhus i Hordaland. Det bør etter komiteens mening arbeides videre med å utvikle slike muligheter og det vil også være hensiktsmessig å etablere f.eks. felles konservatoritjeneste i tilknytning til slike fellesmagasiner.

Komiteen vil særlig påpeke at flere av de store friluftsmuseene sliter med store etterslep i forhold til verneverdig bygningsmasse som er i ferd med å bli ødelagt på grunn av råte. For å unngå større ødeleggelse er det viktig at dette blir prioritert i tide, og komiteen har med tilfredshet merket seg at Regjeringen vil satse på å opparbeide spesiell håndverkskompetanse for vedlikehold og vernereparasjon knyttet til disse muse-

ene. Det er etter komiteens oppfatning viktig at dette skjer i nært samarbeid med Riksantikvaren/Miljøverndepartementet.

Komiteen vil i denne sammenheng også understreke behovet for ressursmessig styrking av de 8 teknisk-industrielle kulturminnene. Disse er svært verdifulle kulturminner fra en viktig historisk epoke, og den styrking som har vært gjort hittil har ikke vært tilstrekkelig. Komiteen har merket seg at dokumentasjonen av industri- og tjenesteytende næringer står svakt innen museumssektoren og ser nødvendigheten av at dette blir rettet opp som ledd i en sterkere prioritering av dokumentasjonen av samtiden og den nære fortid. Komiteen har merket seg at situasjonen ved Norsk vasskraft- og industristadmuseum i Tyssedal er kritisk, og at det her er et akutt behov for investering om ikke bygningsforfallet skal komme for langt. Komiteen har også merket seg at dette museet har for små driftsmidler til på sikt å kunne ivareta og utvikle aktivitetene som er knyttet til museet.

Komiteen ser det som viktig at den såkalte "handlingsborne" kompetansen innenfor husflidsektoren blir tatt vare på slik at den kan formidles til framtidige generasjoner.

Komiteen har videre merket seg at meldingen tar til orde for å bedre samarbeidet mellom museene og andre områder i forvaltningen som f.eks. kulturminnevernet. Komiteen er kjent med at det hersker uklare ansvars- og avtaleforhold ved flere institusjoner, som ved museet i Alta og ved Rørosmuseet, og ser det som avgjørende at det blir tatt grep for å rette på dette.

Komiteen mener forholdene ved disse museene tilsier at Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet/Riksantikvaren snarest mulig samordner og avtalefester de aktuelle museenes drift og forvaltning av de antikvariske eiendommer (faste og løse kulturminner) som tilhører Miljøverndepartementet.

Komiteen viser videre til at Røros-museet som et av de få regionale museer som har verdenskulturminne som ansvarsområde også er landets største antikvariske byggeplass. Komiteen ber departementet vurdere å videreutvikle dette museet til et bygningsvern-senter med nasjonalt ansvarsområde.

Komiteen konstaterer videre at meldingen ikke behandler museer som har tilknytning til andre departementer, men har registrert at Mjøs-utvalget i sin innstilling uttaler: "Det bør gjennomføres en utredning om universitetsmuseenes stilling, særlig i forhold til andre museer". (17.4.1)

Komiteen vil understreke den enorme verdi disse museene har, både på grunn av sine vitenskapelige samlinger, deres plass i forhold til forskning og ikke minst i forhold til naturhistorie. Det vil være en viktig oppgave å sørge for at den kulturarv også disse forvalter kan formidles til folk utenfor universitets- og forskningsmiljøene.

Komiteen mener det vil være av betydning at det opprettes en interdepartemental samordning av museumstiltak og ber Regjeringen vurdere dette.

Komiteen viser til at etatsmuseene har svært ulike driftsvilkår og ber om at Regjeringen vurderer en gjennomgang av etatsmuseene og andre spesielle museer med tanke på å få mer likeverdige driftsvilkår.

Komiteen har merket seg at det er et betydelige etterslep innen registrering og konservering på flere områder i museumssektoren. Det er behov for store bevilgninger til både drift og investeringer om ikke verdifull kulturarv skal gå tapt for godt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener det er nødvendig i et framtidig perspektiv å integrere universitetsmuseene og museer tilknyttet andre departementer i større grad i den statlige museumspolitikken. Det bør vurderes å gi ett departement, for eksempel Kulturdepartementet, det overordnede museumsfaglige og politiske ansvar for hele sektoren, selv om enkeltmuseer fortsatt kan høre inn under andre departementer som i dag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser også til den store fragmenteringen som i dag preger museumssektoren og ber departementet om å vurdere hvorvidt en egen museumslov kan være et hensiktsmessig virkemiddel for å styre denne sektoren i større grad en tilfellet har vært til nå.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser de enorme utfordringene som ligger på flere områder i museumssektoren, og som vil koste mye å rette opp nettopp for at norsk verdifull kulturarv ikke skal gå tapt. Disse medlemmer mener at ved en omdisponering av midler og ressurser, samt at det skal stilles strengere krav til hvilke museer som skal motta offentlig støtte, vil dette kunne bli fullført. Det viser seg at svært mange av de museer som mottar støtte i dag, har et meget lavt besøkstall og heller ikke har materiale å vise frem som er nasjonalt viktig. Disse medlemmer ønsker heller en reell styrking av de museer som har en nasjonal betydning. De andre må se på sin egeninntjening og søke støtte fra for eksempel kommune, private, næringslivet og ikke minst gjøre seg mer interessante for publikum. Når det gjelder statlig tilskudd bør dette i større grad enn nå basere seg på besøkstall. Disse medlemmer innser likevel at museer med en spesiell nasjonal verdi bør få en egen ordning.

Disse medlemmer har merket seg at det er et betydelig etterslep innen registrering og konservering på flere områder i museumssektoren og ser at det trengs en sterkere prioritering på hvor man skal bruke offentlige midler. På den måten vil man få mer helhet i dette viktige arbeidet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til drøfting rundt en museumslov. Dette medlem mener at argumentene for en museumslov er sterke. Både arkiv- og biblioteksektoren har en egen lovgivning. Dette medlem viser til at erfaringene med en egen museumslov i Danmark er gode, og ber derfor Regjeringa komme tilbake med et forslag om en museumslov.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en museumslov."

De flerkulturelle utfordringene

Komiteen har merket seg at meldingen tar til orde for å gi tiltak innenfor det flerkulturelle saksområdet høy prioritet ved framtidige tildelinger av prosjektmidler under ABM-utvikling og støtter dette. Komiteen har også merket seg meldingens ord om at det de siste tiårene er gjort mye for å gi den samiske kulturen en rettmessig plass i den totale formidling av de historiske utviklingslinjer i Norge og at det samtidig vil være aktuelt å vurdere nye prosjekt i årene framover. I denne sammenheng omtaler meldingen planen om et samisk kunstmuseum som en ny avdeling ved De Samiske Samlinger i Karasjok.

Komiteen viser til at Sametinget i sin høringsuttalelse til stortingsmeldingen bl.a. uttrykker som mangelfullt at samiske perspektiver og samepolitiske målsettinger ikke i tydeligere grad er innarbeidet i meldingen. Stortingsmeldingens forståelse for hva det innebærer å være i en urbefolkningssituasjon benevnes også som "mangelfull" og noe som "har medført at de samiske museenes særskilt krevende samfunnsoppgaver ikke søkes imøtekommet". Sametinget legger fram flere oppfordringer for Stortinget der en bl.a. ber om en styrking av den samiske museumsvirksomheten, utredning av de prinsipielle sidene ved framtidig eier- og forvaltningsansvar, overføring av myndighet for et samlet styrt museumsvesen til Sametinget og overføring av Samisk arkiv til Sametingets forvaltning.

Komiteen tar uttalelsen fra Sametinget til etterretning, men finner det vanskelig å ta stilling til de ulike henstillingene i innstillingen på bakgrunn av at det dreier seg om problemstillinger som krever nærmere utredning og dette ikke har vært foretatt innenfor rammen av denne meldingen. Det er imidlertid komiteens oppfatning at flere av problemstillingene er viktige med tanke på bevaring og videreutvikling av den samiske kulturen og ber derfor Regjeringen foreta en samlet vurdering av de foreslåtte tiltakene for å styrke samisk kulturvern.

Komiteens flertall, alle unntatt komiteens medlem fra Fremskrittspartiet, Per Sandberg, viser til det viktige arbeid som er utført i regi av særlig Grue kommune i Hedmark når det gjelder å dokumentere, samle og bevare den skogfinske kulturen. Finnetunet Museum har eksistert i 58 år og skogfinner er i dag

akseptert som en minoritetskultur etter Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter (minoritetskonvensjonen).

Flertallet ber departementet vurdere på hvilken måte staten kan bidra til å sikre vern og videreutvikling av den skogfinske kulturarv.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at det er en viktig utfordring å sette urfolk og minoritetskulturer i stand til å sikre og utvikle egen kultur for på den måten å bidra til å opprettholde Norge som et flerkulturelt samfunn.

Dette flertallet har merket seg at den kvenske minoriteten har vært lite påaktet i kulturvernssammenheng. Bortsett fra samlingene ved Vadsø museum har det vært lite gjort. Dette flertallet registrerer derfor med tilfredsstillelse at planlagt prosjekt ved Kvæntunet i Børselv i Porsanger vil bli realisert og ber departementet se på mulighetene for en raskere finansiering av det planlagte administrasjonsbygget ved Kvæntunet enn den som er antydnet i meldingen.

Dette flertallet er kjent med at det er inngått en samarbeidsavtale mellom Kvæntunet og Vadsø museum - Ruija kvenmuseum, der det framgår at sistnevnte institusjon skal ha ansvar for de museale oppgaver mens Kvæntunets virksomhet knyttes til dokumentasjon, bevaring og utvikling av kvensk språk.

Dette flertallet viser til at Glomdalsmuseet på Elverum er i gang med et verdifullt prosjekt for å etablere et permanent dokumentasjons- og formidlings-senter for taterkulturen i Norge. Det er etter dette flertallets mening viktig å få realisert prosjektet og forutsetter at departementet viderefører kontakten med lokale og regionale myndigheter for å sikre medfinansiering.

Dette flertallet understreker betydningen av at museer dokumenterer, formidler og bevisstgjør forhold til våre nye landsmenns historie i Norge.

Dette flertallet vil presisere at museer for nasjonale minoriteter i hovedsak er et nasjonalt ansvar. Det er likevel naturlig med et samarbeid med lokalisering-kommune og fylke.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer imidlertid at et permanent dokumentasjons- og formidlings-senter for taterkulturen i Norge ikke har en samlet oppslutning fra dem som er berørt. Derfor ønsker Fremskrittspartiet å utsette prosjektet frem til det foreligger en bredere støtte om prosjektet.

Kystkultur

Komiteen viser til det initiativ som er tatt for å etablere et nasjonalt museumsnettverk innenfor fiskerisektoren. Nettverket er ifølge initiativtakerne tenkt forankret i fire nasjonale hjørnesteiner: Norges Fiskerimuseum i Bergen, Fiskerimuseet i Ålesund, Kystmuseet i Nord-Trøndelag og Norsk Fiskeindustri-museum i Melbu.

Komiteen mener det initiativ som er tatt med sikte på å etablere et slikt nettverk både er i tråd med meldingens intensjon og et viktig skritt med sikte på å få en bedre dokumentasjon og formidling av kulturen knyttet til kystbosetting, fiskeri og sjøfart.

Komiteen registrerer at fiskerimuseene og det planlagte nettverket er tenkt tilknyttet Fiskeridepartementet og forutsetter at dette blir klarert direkte. Komiteen presiserer at dette ikke omfatter Norge. Komiteen finner det imidlertid naturlig at Kulturdepartementet og Norsk Museumsutvikling kan bistå Fiskeridepartementet med museumsfaglig kompetanse.

Komiteen vil påpeke behovet for at også norsk fyrvesens historie dokumenteres gjennom de 4 fyrene som til sammen danner nasjonalt fyrmuseum, og som skal knyttes opp til vitensenteret på Jæren gjennom aktiviteten ved Randaberg fyr. Komiteen vil videre peke på utfordringen som ligger i å bevare den del av kysthistorien som kan knyttes til norsk fyrvesen og dokumenteres ved de fire fyrene som samlet utgjør norsk fyrmuseum, og mener staten må definere sitt ansvar i denne sammenheng.

Komiteen ser at det kan være naturlig med et samarbeid mellom de ulike typer museum som knytter seg til kystkulturen.

Falstadsenteret

Komiteen viser til at det har vært arbeidet i mange år med å etablere Falstadsenteret som et nasjonalt senter for opplæring og dokumentasjon innen temaene krigens fangehistorie, humanitær folkerett og menneskerettigheter. Falstad var under 2. verdenskrig skueplass for grove overgrep mot mennesker fra i alt 13 land og Falstadbygningen er godt bygningsmessig bevart som tidligere politisk fengsel og krigsfangeleir.

Komiteen er kjent med at Falstadsenteret har søkt om statlig støtte over Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementets budsjett, og vil i denne sammenheng understreke at det også må være et nasjonalt ansvar å sørge for at den oppvoksende generasjon får kunnskap og innsikt i denne delen av vår historie.

Oslo Middelaldermuseum

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til planene om utvikling av Oslo Middelalderby med et middelaldermuseum på Sørenga. Området slik det framstår i dag, har en særegen verdi, lokalt og nasjonalt. Realisering av prosjektet vil være viktig for å synliggjøre middelalderen, historisk og kulturelt. Disse medlemmer mener at universitetets kulturhistoriske samlinger bør lokaliseres i et nybygg på Sørenga, og at Oslo Middelaldermuseum må integreres i dette. Disse medlemmer mener at realiseringen av Oslo Middelaldermu-

seum må skje i et samarbeid mellom Staten og Oslo kommune.

Norges Olympiske Museum

Komiteen er kjent med at Norges Olympiske Museum på Lillehammer har en svært vanskelig driftssituasjon. Komiteen ber departementet se nærmere på tilskuddsordningen.

2.5 Samordningsorgan og samordningstiltak

Komiteen viser til at departementet vil utrede grunnlaget for å etablere et fellesorgan for arkiv, bibliotek og museum, ABM-utvikling, som skal være samordningsorgan og legge til rette for videre samhandling og samarbeid mellom de tre sektorene. Departementet forutsetter at denne utredningen skal foregå i nært samarbeid med de aktuelle fagmiljøer og delsektorene. Formålet er å skape bedre rammevilkår for den fremtidige utvikling av samarbeid og samordning mellom sektorene.

Komiteen har merket seg at dersom utredningsfasen viser at det er faglig grunnlag for en nyorganisering vil det bli etablert en arbeidsgruppe som skal forberede og gjennomføre etableringen av samordningsorganet. Et av hovedspørsmålene i utredningen vil være å få vurdert hva som kan oppnås ved å integrere nåværende Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling i det nye organet. Komiteen har også merket seg at Riksarkivarens arbeidsoppgaver ikke er tenkt inkludert i det nye organet.

Komiteen har videre merket seg at det foreslåtte samordningsorganet skal ha samarbeidsrelasjoner til ulike organer i tilknytning til høyere utdanning, som Norgesnett-rådet, Riksbibliotekjentesten, Norges forskningsråd m.v. vedrørende arkiv, bibliotek- og museumsspørsmål. I tillegg skal organet også ha oppgaver i forhold til Riksantikvaren og deler av kulturminnevernet.

Komiteen viser til at meldingen for alle tre sektorene skisserer en tiltaksmodell etter to parallelle strategier som omfatter både en generell styrking av institusjonene med tanke på bedre basistjenester og samtidig mer tidsavgrensede satsinger. I tillegg til de sektorvise satsingene er det foreslått en rekke fellestiltak. Til sammen skisserer meldingen en opptrapping av de statlige driftsbevilgningene med totalt 414 mill. kroner over nåværende nivå i løpet av kommende femårsperiode. Komiteen viser i denne forbindelse til brev fra Kulturdepartementet datert 16. november 2000 (vedlegg 2) der den foreslåtte opptrappingen i driftsbevilgningene utover nåværende nivå bekreftes. I brevet bekreftes også en spesifisering av de foreslåtte 414 mill. kroner på de aktuelle områder.

Komiteen er kjent med at det er uttrykt bekymring fra bl.a. Norges Museumsforbund om at en omfattende utredningsprosess nå, med sikte på å opprette ABM-

utvikling, kan komme til å forsinke andre sentrale tiltak som er foreslått i stortingsmeldingen.

Komiteen har ikke grunnlag for å trekke en konklusjon som den som er antydning fra Norsk Museumsforbund, men mener det haster med å komme i gang med de foreslåtte, sektorvise tiltakene og komiteen vil se det som svært uheldig dersom disse skulle bli skadelidende eller på noen måte forsinket på grunn av en slik utredning.

Samtidig vil komiteen se det som uaktuelt å gjennomføre en samordning der bare to av sektorene inngår. Et framtidig kompetanseorgan, slik som foreslått i meldingen, må etter komiteens oppfatning omfatte alle de tre ABM-sektorene og legger til grunn at de tre områdene blir likestilt med hensyn til fagkompetanse. Det forutsettes at et evt. organ får ressurser til å bygge opp en tilfredsstillende fagkompetanse på alle de tre områdene.

Komiteen viser videre til det som er sagt i denne innstillingen om nødvendigheten av nærmere koordinering innenfor så vel bibliotek- som museumssektoren og ser at det kan være hensiktsmessig å foreta nødvendige avklaringer før prosessen med å samordne sektorene i et felles kompetanseorgan, igangsettes. Komiteen ber på denne bakgrunn departementet vurdere nærmere tidspunktet for opprettelsen av ABM-utvikling slik at dette arbeidet ikke skal virke forstyrrende inn på andre viktige prosesser innenfor de enkelte sektorer.

Komiteen forutsetter at utredningen også ser på erfaringene med samordnet ABM-utvikling i andre land, som for eksempel England.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at en satsing i dette omfang er nødvendig og forutsetter at Regjeringen følger opp dette i de årlige budsjett. Komiteen viser samtidig til at det i nevnte brev er referert til et samlet investeringsbehov ved kulturinstitusjonene slik det er redegjort for i meldingen på 3,8 mrd. kroner i kommende tiårsperiode.

2.6 Bygningsmessige rammevilkår

Komiteen vil understreke at det er påkrevd å utarbeide en investeringsplan for kulturbygg som forelegges Stortinget i de årlige budsjettproposisjonene. Det vil gi grunnlag for en løpende prioritering av aktuelle prosjekter. Komiteen ber om at investeringsplanen legges fram i budsjettet for 2002.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at utover midlene til nytt operahus, må den økonomiske ramme for øvrige kulturbygg i det kommende tiåret dekke prosjekter i det omfang departementet redegjør for i stortingsmeldingen. I lys av det betydelige etterslepet, viktigheten av en god bygningsmessig infrastruktur som basis for et aktivt kulturliv i hele landet og for å komme på nivå med andre land i utbyggingen av sentrale kulturinstitusjoner, framstår dette som svært nødvendig.

Fredsprissenter

Komiteen viser til at Nobels fredspris verden over har høstet en unik anerkjennelse og prestisje som et av de viktigste internasjonale instrumenter for freds- og brobygging. Komiteen mener dette også forplikter Norge som nasjon og forvalter av dette instrumentet til å tilrettelegge for dokumentasjon, synliggjøring og formidling av fredsprisens historie og betydning. Et fredsprissenter vil i denne sammenheng også være av stor nasjonal verdi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til behandlingen av operasaken, jf. Innst. S. nr. 213 (1998-1999) der komitéflertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ba Regjeringen vurdere muligheten for å etablere et fredsprissenter i regi av Den Norske Nobelkomité i hovedstasjonsbygningen på Vestbanen, selv om det ikke ble flertall for å bygge opera på tomten ved siden av.

Flertallet viser også til at stortingsmeldingen peker på et annet alternativ, nemlig Bankplassen 1, der Museet for samtidskunst holder til, som lokalisering for fredsprissenter når dette museet med tiden blir flyttet til Tullinløkka. Komiteen har imidlertid forståelse for at Den Norske Nobelkomité ikke ser dette som noen god løsning.

Flertallet vil på denne bakgrunn be Regjeringen i samarbeid med Den Norske Nobelkomité bidra til at et fredsprissenter kan etableres i den gamle stasjonsbygningen på Vestbanen på vilkår som gjør en slik realisering mulig.

Flertallet er kjent med at leiekontrakten med nåværende leietaker i stasjonsbygningen utløper i år 2002 og at Den Norske Nobelkomité planlegger åpning av fredsprissentret i forbindelse med markeringen av uavhengighetsjubileet våren 2005. Dette innebærer at kontrakten med nåværende leietaker kan forlenges for en toårsperiode. Flertallet vil anmode departementet om så langt mulig å være behjelpelig med å sikre at nevnte leietaker kan finne andre egnede lokaler til sitt formål.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med Den Norske Nobelkomité legge til rette for at et fredsprissenter kan etableres i den gamle stasjonsbygningen på Vestbanen, med sikte på åpning 7. juni 2005."

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at det er vanlig at vertskommuner bidrar økonomisk ved opprettelsen av tiltak som det kan forventes at vertskommunen vil ha stor nytte av.

Dette flertallet vil videre understreke at det i forbindelse med etableringen av et fredsprissenter på Vestbanen også må legges tydelige føringer på dispo-

neringen av den øvrige del av Vestbanetomten, som sikrer at evt. bygninger som skal oppføres senere også har et formål som kan harmonere med formålet for fredsprissenteret. Et større kulturbygg kan være et eksempel på dette, men at området for øvrig kan preges av varierte bymessige funksjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er positive til etablering av et fredsprissenter i Oslo. Disse medlemmer viser til Den Norske Nobelkomité's ønske om etablering i stasjonsbygningen på Vestbanen. Disse medlemmer viser til Oslo kommunes planer for utvikling av Vestbaneområdet og mener at lokalisering bør skje i nært samarbeid med Oslo kommune, som er reguleringsmyndighet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til at det innledes forhandlinger mellom staten, Oslo kommune og Den Norske Nobelkomité om en eventuell overdragelse av Vestbanebygningen til Den Norske Nobelkomité.

Hamsun-senter i Nordland

Komiteen viser til omtale av de lokale/regionale planene om bygging av et Hamsun-senter på Hamarøy i Nordland i forbindelse med statsbudsjettet for Kulturdepartementet, jf. St.prp. nr. 1(2000-2001). Kommunale og regionale myndigheter har allerede bidratt med betydelige ressurser til byggingen og komiteen er kjent med at det også vil bli søkt finansiell støtte til prosjektet i utlandet.

Komiteen mener prosjektet er interessant og ber departementet definere det statlige ansvar nærmere før det tas stilling til om og evt. i hvilket omfang støtte skal gis.

Kunstmuseum i Oslo

Komiteen viser til planene om å samorganisere seks store kunst- og kunstindustrimuseer i Oslo-området til ett nasjonalt kunstmuseum med hovedbase konsentrert til området ved Tullinløkka. Selv om den fysiske plasseringen av enkelte av enhetene vil være som i dag, kan en slik organisering ha store fordeler både faglig og på annen måte. De seks institusjonene som er tenkt samorganisert er Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Riksutstillinger, Kunstindustrimuseet i Oslo, Norsk Arkitekturmuseum og Henie-Onstad Kunstsenter, Høvikodden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser svært positivt på det initiativ som er tatt i meldingen for en samordning til et stort kunstmuseum i hovedstaden. Flertallet mener en slik samlet institusjon vil ha et betydelig potensial på flere områder både for Norge som nasjon og for hovedstaden Oslo og slutter seg til intensjonene i den framlagte planen.

Komiteen er enig i at det gjennom dialog og prosess bør være mulig å ivareta både ulike faglige perspektiver og tradisjonelt særpreg innenfor en samordnet institusjonell ramme. For å motvirke tilstivning og fragmentering og for å kunne fremme helhetstenkning er det viktig også å vurdere nye konstellasjoner. Således er det komiteens oppfatning at et samordnet kunstmuseum i størst mulig grad må fungere som en organisk enhet.

Komiteen vil imidlertid understreke at dette ikke behøver å stå i et motsetningsforhold til det å videreutvikle de enkelte delinstitusjonenes egenart. En ny og samordnet struktur forutsetter etter komiteens oppfatning også en kombinasjon av organisatorisk fleksibilitet, dynamikk og tempo som gjør det egnet til å ivareta nye strømninger.

Komiteen er innforstått med at den endelige geografiske plassering av de ulike institusjonene innenfor det framtidige museumskomplekset må utredes nærmere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at flere av de nevnte institusjonene i dag holder til i for små, uhensiktsmessige og lite tidsmessige bygninger og mener det haster med å få vedtatt en framdriftsplan for den videre prosess. Flertallet viser til den skisse til framdriftsplan som ligger i meldingen og mener den bør være et godt utgangspunkt for det videre utredningsarbeid.

Komiteen er enig i at det første byggetrinnet, nybygget på Tullinløkka, først og fremst må ta sikte på å løse de mest akutte problemene for Nasjonalgalleriet og dessuten legge til rette for å overføre samlingene av samtidskunst fra Bankplassen.

Komiteen slutter seg til forslaget om å sette ned en arbeidsgruppe med deltakere fra de aktuelle departementer og Oslo kommune som i samarbeid med de respektive institusjonene og fagmiljøene skal konkretisere den planen som er skissert i meldingen.

Komiteen har merket seg at en fristilling av bygningene Historisk museum og den gamle kjemibygningen vil være avhengig av nybygg for Universitetets kulturhistoriske museum på/ved Sørenga. Tilsvarende vil fristilling av bygningen Statens kunstakademi holde til i, være avhengig av at et samlokaliseringsalternativ for Kunsthøgskolen i Oslo blir realisert.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at visjonen om et nytt nasjonalt museum for kunst i Oslo krever at Tullinløkka og de eksisterende bygninger på begge sider av "løkka" sees i sammenheng og på sikt reserveres i sin helhet for det nye kunstmuseet. Dette forutsetter at Universitetets kulturhistoriske museer allerede nå sikres en tomt for nybygg ved middelalderparken på Sørenga, innenfor de planene som Oslo kommune nå vil utarbeide for utforming av Sørenga/Bispevika i Oslo øst. Komiteen vil videre understreke at en

utbygging av Tullinløkka også må sikre at "løkka" fortsatt kan framstå som et åpent byrom.

Andre kunstmuseer

Komiteen er kjent med at det er planlagt etablering av et eget kunstmuseum for Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane kunstmuseum, som en desentralisert formidlingsmodell basert på de største kunstformidlingsinstitusjonene i fylket. Et viktig mål er for øvrig å opprette et nettverk for formidling av kunst og kunsthåndverk i regi av Sogn og Fjordane kunstmuseum.

Komiteen registrerer at etableringen er prioritert fra Sogn og Fjordane fylkeskommune og mener forslaget er interessant og ber departementet på egnet måte komme tilbake med en vurdering av prosjektet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til den betydning av nasjonal karakter Bergen kunstmuseum har og vil derfor be departementet vurdere en statlig medvirkning når det gjelder det pågående arbeidet for å ta i bruk Lysverbygningen til museets formål.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en plan over nedtrapping av innkjøpsordningene for litte-

ratur og at de frigjorte midler tilføres det enkelte bibliotek.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en museumslov.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

St.meld. nr. 22 (1999-2000) - Kjelder til kunnskap og opplæring – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med Den Norske Nobelkomité legge til rette for at et fredspris-senter kan etableres i den gamle stasjonsbygningen på Vestbanen, med sikte på åpning 7. juni 2005.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 24. november 2000

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Ola T. Lånke
ordfører

Oddbjørg Ausdal Starrfelt
sekretær

Vedlegg 1**Brev fra Kulturdepartementet v/kulturministeren til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 31. oktober 2000****St.meld. nr. 22 (1999-2000) Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet**

Jeg viser til komiteens brev av 20. oktober 2000 med ti spørsmål i forbindelse med behandlingen av ovennevnte stortingsmelding.

Spørsmål 1:

Dersom de fleste museer som i dag er helstatlig finansiert i framtida skal samordnes nærmere i fylkesvise nettverk, i hvilken grad betyr det at disse museenes faglige ansvar og profil også vil bli dreid bort fra det nasjonale/internasjonale perspektiv mange av dem arbeider under?

Svar:

Det er ikke meldingens forutsetning at de fleste museer som i dag er helstatlig finansiert, skal samordnes nærmere i *fylkesvise* nettverk. Hovedgrepet i meldingen er at alle museer som hel- eller delfinansieres av staten, skal knyttes sammen på en slik måte at de kan inngå som aktører i et *nasjonalt* nettverk, jf. s. 115 første spalte, første avsnitt. For å legge grunnlag for et slikt nasjonalt nettverk er det riktignok nødvendig med en nærmere regional samordning, helst en samorganisering, av de mange små og mellomstore museene, slik at vi får et mindre antall og dermed større og mer leveføre enheter i hvert fylke. Det er bare museumsenheter med tilstrekkelig faglig og økonomisk tyngde som kan antas å være i stand til på en meningsfull måte å ivareta funksjoner i et nasjonalt nettverk.

Museer som allerede har en viss størrelse og faglig tyngde, vil imidlertid kunne ivareta slike nasjonale funksjoner uten at de på forhånd må samorganiseres med andre museer. De som også i praksis har vist at de kan ivareta oppgaver med en nasjonal dimensjon, bør selvsagt fortsette med det. I den utstrekning det ligger til rette for det, og hensynet til den overordnede nasjonale samordning tilsier det, bør de også kunne videreutvikle de delene av virksomheten som har et utpreget nasjonalt og eventuelt et internasjonalt perspektiv.

Det er imidlertid den nærmere prosess det er lagt opp til i meldingen, som vil vise hvilke regionale løsninger som kan komme på tale, og hvilke oppgaver og funksjoner det er naturlig at de ulike museene ivaretar i et nasjonalt nettverk. I den sammenheng kan man selvsagt ikke på forhånd utelukke at enkelte av de helstatlig finansierte museene også vil se seg tjent med å styrke sin posisjon gjennom en nærmere regional samordning.

Uansett er det grunn til å understreke at det ikke er meningen å tvinge noe museum til å delta i en form for samordning som det ikke ønsker å være med på. Den

framgangsmåte som er skissert i meldingen, er at Norsk museumsutvikling i samarbeid med de museene det gjelder og de respektive fylkeskommuner og kommuner, drøfter seg fram til tjenlige løsninger fra region til region. Det er imidlertid viktig at alle museene blir kartlagt og vurdert, slik at man får et best mulig grunnlag for å definere hvilke roller de kan spille i et nasjonalt nettverk bygd på optimal arbeidsdeling og rasjonelt samarbeid. I denne sammenheng må man også ta i betraktning de museer som sorterer under andre departementer enn Kulturdepartementet, bl.a. universitetsmuseene.

Spørsmål 2:

I meldingen står det at plasseringen av de ulike institusjoner i ulike finansieringskategorier er "prega av historisk slump". Det blir hevdet at dette også har vært avgjørende for hvilket nivå det offentlige tilskuddet er blitt liggende på. I hvilken grad tas det sikte på at dette skal rettes opp i framtiden?

Svar:

Det er den reorganiseringen av hele museumslandskapet som er omtalt i svaret på forrige spørsmål, herunder en nærmere definisjon av den rolle de ulike museer vil kunne spille i et nasjonalt nettverk, som må danne basis for å fastsette det framtidige tilskuddsnivået til det enkelte museum. Meldingen tar til orde for en ressursmessig oppgradering av museumsvesenet, samtidig som bedre struktur med større vekt på samordning og samarbeid vil legge grunnlaget for mer rasjonell utnyttelse av tilgjengelige ressurser. Dermed bør det også ligge til rette for et bedre samsvar mellom det enkelte museums oppgaver og ambisjoner og de økonomiske ressurser som blir stilt til disposisjon.

Meldingen forutsetter imidlertid at i prinsippet alle museer, og i praksis i alle fall de aller fleste, må basere seg på en lokal eller regional finansiering som grunnlag, mens statstilskuddet som hovedregel vil utgjøre en større eller mindre finansieringsandel for de institusjonene som ivaretar funksjoner i det nasjonale nettverket. Det forutsettes derfor også i fremtiden en nær samhandling mellom staten, representert ved Norsk museumsutvikling, og de aktuelle kommunale og regionale myndigheter.

Spørsmål 3:

Det tas sikte på å etablere kvalifiserte konserverings-tjenester i hvert fylke. I hvilken grad kan dette tenkes samordnet med etablering av fellesmagasiner for et større geografisk område som tenkt i Salhus i Hordaland?

Svar:

Alle former for samordning vil isolert sett og i utgangspunktet være av det gode, og konservering og magasinering av museumsgjenstander er funksjoner som naturlig hører sammen. Om det er hensiktsmessig å legge en samlet konserveringstjeneste for hele Hordaland fylke til Salhus, er imidlertid et spørsmål som departementet ikke har grunnlag for å ta stilling til. Det må bl.a. tas hensyn til at en konserveringstjeneste for hele Hordaland fylke vil ha et større nedslagsfelt og skal dekke langt flere museer enn de som eventuelt kan tenkes å delta i fellesmagasinprosjektet i Salhus. Hvordan det samlet sett er mest tjenlig å organisere og lokalisere konserveringstjenesten i Hordaland, er et typisk eksempel på spørsmål som departementet vil overlate til museene selv sammen med fylkeskommunen og aktuelle kommuner å ta standpunkt til. Vi understreker for ordens skyld at når departementet i meldingen har vist til det som er på trappene i Salhus, er det bare med referanse til planene om et fellesmagasin.

Spørsmål 4:

Meldingen understreker behovet for håndverkere med spesielle kvalifikasjoner for bygningsvern. Hvilke konsekvenser bør dette ha for utviklingen av for eksempel bygg-/tømrerfaget i den videregående opplæring?

Svar:

Både med tanke på bygningsvern og for å ta vare på den kulturarven som de gamle håndverksfagene representerer, er det behov for å styrke opplæringen i slike fag. Det hadde selvsagt vært ønskelig sett fra et kulturvernsynspunkt om bygningsfagene i videregående skole kunne tilpasses de behov for spesiell håndverkskompetanse som kreves innenfor antikvarisk bygningsvern. Men det er neppe realistisk å dekke disse behov uten en tilleggsutdanning av til dels omfattende karakter, både i tid og kvalitativt nivå. Dette vil kunne organiseres på flere måter, men den stipendiatorordningen som Håndverksregisteret på Maihaugen har tatt initiativet til, og som Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har gitt tilskudd til, har vært et vellykket opplegg som har gitt gode resultater. Denne tilleggsutdanningen har strukket seg over tre år og kan dermed i lengde sammenliknes med tysk håndverksmesterutdanning. Problemet er at ordningen til nå bare har gitt plass for tre stipendiater pr. år, noe som er altfor lite i forhold til behovet. Håndverksregisteret har tatt til orde for å utvide antall stipender.

Spørsmål 5:

I meldingen er Kvæntunet i Porsanger beskrevet dels som et senter for kvensk språk og kultur og dels som et museum/tun som skal vise kvensk «tunskipnad og levemåte i eldre tid». Samtidig nevnes Vadsø museum med kvenkultur som ansvarsfelt. En er kjent med at de ansvarlige for henholdsvis Kvæntunet og Vadsø museum har inngått avtale om en fordeling der Vadsø

museum på sin side fortsatt skal ha det museale ansvar når det gjelder kvenkultur og har utviklingsplaner for museet. En ber om en presisering av departementets tilnærming til de to museumsprosjektene.

Svar:

Departementet støtter begge tiltakene. For 2000 gir Kulturdepartementet kr 758.000 til Kvæntun-prosjektet og, som en del av museumsdriftstilskuddet til Finnmark fylkeskommune, kr 516.000 til drift av Vadsø museum. For 2001 har departementet foreslått 3 prosent økning av postene.

Kulturdepartementet er positiv til at Kvæntunet har inngått samarbeidsavtale med Vadsø museum - Ruija kvenmuseum, der Kvæntunets virksomhet knyttes til dokumentasjon, bevaring og utvikling av kvensk språk. Avtalen fastslår at Kvæntunet ikke skal arbeide med museale oppgaver.

Porsanger kommune har søkt Kulturdepartementet om investeringstilskudd til Kvæntunet. I St.meld. nr. 22 (1999-2000) er investeringsprosjektet ført opp under prosjekt som kan være aktuelle å støtte det kommende tiåret. Departementet presiserer at et eventuelt investeringstilskudd fra Kulturdepartementet til Kvæntunet vil måtte øremerkes til administrasjonsbygget. I vedlegg til Porsanger kommunes søknad av 4. april d.å. er byggekostnadene til administrasjonsbygget anslått til 8 mill. kroner. Kulturdepartementet forutsetter at andre investeringstiltak ved Kvæntunet (som Kalixhuset, Vennskaps-tunet, Børselvtunet og uteanlegg) planlegges i samsvar med samarbeidsavtalen med Vadsø museum og finansieres lokalt og regionalt.

Spørsmål 6:

En er kjent med at Norsk lokalhistorisk institutt, som ikke er en arkivinstitusjon, skal flytte ut av nåværende lokaler i Riks-/Statsarkivet i Oslo. Hva mener departementet vil være den naturlige lokalisering ut fra faglige og andre hensyn?

Svar:

Norsk lokalhistorisk institutt har allerede flyttet ut av riksarkivbygningen. Det skjedde i månedsskiftet mars/april 2000. Institusjonen holder nå til i leide lokaler i Kronprinsens gt. 9 i Oslo. Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling leier lokaler i samme bygning, og Norsk lokalhistorisk institutt har enkelte fasiliteter felles med disse. Også Riksbibliotek-tjenesten og Norgesnettrådet, som sorterer under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, holder hus i bygningen. Det er et såpass nært faglig slektskap mellom Norsk lokalhistorisk institutt og de øvrige leietakere som her er nevnt, at både Kulturdepartementet og instituttet selv så denne lokaliseringen som en lykkelig løsning. Også den sentrale beliggenheten og lokalenes beskaffenhet talte for den løsning som ble valgt. Flyttingen bidro dessuten til å frigjøre sårt tiltrengte arealer i riksarkivbygningen.

Spørsmål 7:

Meldingen påpeker farene for at vi i fremtiden kan få et skjevt kildegrunnlag for innsikt i norsk samfunnsliv. Bortsett fra Arbeiderbevegelsens Arkiv er lite gjort for å sikre private arkiv i Norge. Hvilke "private" arkivområder mener departementet det er spesielt behov for å sikre bedre bevaring av ?

Svar:

Avslutningsvis i kap. 4.3.5 i meldingen er det pekt på de spesielle problemer som knytter seg til å bevare arkiver etter bedrifter og industrivirksomheter. Det gis også uttrykk for at den samfunnsomformende kraften som særlig industribedriftene har hatt de siste generasjonene, tilsier at en her burde gjort en større innsats på arkivsidene. Utover dette finner departementet det imidlertid ikke naturlig å peke ut bestemte områder der det er spesielt behov for en styrket innsats. Dette har sammenheng med at slike bevaringsprioriteringer først og fremst bør basere seg på faglige vurderinger.

For ordens skyld vil vi imidlertid presisere følgende når det gjelder premissene for spørsmålet:

Det er riktig at Arbeiderbevegelsens Arkiv er det eneste "private arkiv" i betydningen "privat arkivinstitusjon" som nyter godt av statlig driftstilskudd, men det er ikke korrekt at Arbeiderbevegelsens Arkiv er den eneste institusjon som arbeider med å bevare og tilgjengeliggjøre "private arkiv" i betydningen "arkiv etter private arkivskapere". For ordens skyld viser vi derfor til kap. 4.1.1 i meldingen, der det er gjort nærmere rede for de ulike betydninger av betegnelsen "arkiv" og relevante avledninger og forholdet mellom dem. For å unngå misforståelser kan det være hensiktsmessig å bruke betegnelsen "privatarkiv" om det dokumenttilfanget eller arkivmaterialet som stammer fra en privat arkivskaper, enten dette er en person, en bedrift, en organisasjon e.l., mens betegnelsen "arkivinstitusjon" refererer til den institusjon som arbeider med å ta vare på og gjøre tilgjengelig eldre arkivmateriale.

Arbeidet med å bevare og tilgjengeliggjøre arkivmateriale av privat opprinnelse (privatarkiver), har lenge vært ivaretatt både av private og offentlige arkivinstitusjoner. Det er i kap. 4.3.5 i meldingen bl.a. gjort rede for den rolle Riksarkivet og Arbeiderbevegelsens Arkiv har spilt i arbeidet med å bevare privatarkiver etter arkivskapere med landsomfattende eller nasjonal tilknytning. Det framgår at Riksarkivet, som en offentlig (statlig) arkivinstitusjon og Arbeiderbevegelsens Arkiv, som en privat arkivinstitusjon, i praksis har delt ansvaret seg imellom når det gjelder slike privatarkiver.

Det er imidlertid en rekke andre aktører over hele landet som har bevart privatarkiver av mer lokal og regional karakter, både offentlige arkivinstitusjoner som de statlige statsarkivene og enkelte kommunale og fylkeskommunale arkivinstitusjoner, og en rekke museer, lag og foreninger m.m. Dette framgår av kap. 4.1.3 i meldingen. Meldingen går imidlertid ikke i nærmere detaljer om dette, fordi det ikke foreligger noen

samlet oversikt. Til gjengjeld er det i kap. 8.2.1 varslet at departementet tar sikte på en kartlegging som skal ha som siktemål å få fram en situasjonsrapport om vern og formidling av privatarkiver og tradisjonsmateriale av lokalt og regionalt opphav.

For ordens skyld vil jeg også peke på at meldingen ikke uten videre går god for uttrykket "skjevt kildegrunnlag" som en karakteristikk av forholdet mellom bevaringssituasjonen for henholdsvis offentlig og privat arkivmateriale. I kap. 4.3.5 er det gitt en mer nyanisert drøfting av dette spørsmålet, som jeg ikke finner det nødvendig å gjenta her. Likevel: Selv om drøftingene og vurderingene i meldingen er mer nyanserte, konkluderes det med at det er behov for en viss utvidelse av den statlige innsatsen på privatarkivområdet. I den forbindelse foreslås det bl.a. en statlig støtteordning for vern og formidling av privatarkiver.

Spørsmål 8:

I hvilken grad kan departementet se det hensiktsmessig å samordne alle private arkiv i en arkivinstitusjon i framtiden ?

Svar:

Departementet ser ikke dette som hensiktsmessig. Det er i dag et stort antall institusjoner rundt omkring i landet som arbeider med å bevare og tilgjengeliggjøre privatarkiver, jf. svaret på foregående spørsmål, og for mange av dem utgjør dette bare en del av virksomheten. Å slå sammen alle disse aktørene til én institusjon, ville ikke la seg gjøre, og å overføre alle arkivene til én institusjon er det også vanskelig å se for seg.

Dersom spørsmålet bare gjelder de to institusjonene som arbeider med privatarkiver av landsomfattende eller nasjonal karakter, Riksarkivet og Arbeiderbevegelsens Arkiv, ligger det heller ikke til rette for noen av de nevnte løsningene.

Derimot er det et klart behov for samordning av samfunnets innsats på privatarkivområdet. Men det er ikke nødvendig eller ønskelig at denne samordningen skjer innenfor rammen av én arkivinstitusjon. Etter at arkivloven trådte i kraft 1. januar 1999, er det derimot lagt til rette for en overordnet samordning mellom de viktigste av de aktørene som arbeider med privatarkiver. Dette er det gjort utførlig rede for i siste del av kap. 4.3.5 i meldingen, og det er naturlig å vise til dette.

Spørsmål 9:

Finnes det oppdaterte byggeplaner for nybygg for Statsarkivet i Trondheim, og hva går eventuelt disse ut på ? Hvilket potensial kan Dora ha med tanke på at eventuelt hovedanlegg lokaliseres der ?

Svar:

Riksarkivaren har lagt fram for departementet forslag til romprogram for utbygging av Statsarkivet i Trondheim. Siste oppdatering skjedde i brev av 22. august 2000. Planene går ut på å rehabilitere og utvide eksisterende anlegg i Trondheim sentrum, slik at hele

virksomheten kan samles der. I dag leier Statsarkivet tilleggsmagasiner i den gamle ubåtbunkereren Dora, og den todelte lokaliseringen dette representerer, er unødig ressurskrevende. Det vises til nærmere omtale i kap. 9.5.2 i meldingen.

Før Riksarkivaren kom fram til de planer som nå foreligger, ble det nøye utredet å samle hele statsarkivets virksomhet i og i direkte tilknytning til Dora. I 1997 antydte Riksarkivaren at dette kunne være en godt løsning. Etter at de aktuelle alternativer var nærmere utredet, meddelte imidlertid Riksarkivaren departementet i oktober 1998 at han hadde bestemt seg for at statsarkivet fortsatt burde lokaliseres til Trondheim sentrum. Riksarkivaren opplyste at beslutningen var tatt i samråd med statsarkivaren i Trondheim, medarbeiderne ved statsarkivet og sentrale ledere i etaten.

Det ligger et ikke ubetydelig utredningsarbeid til grunn for Riksarkivarens beslutning, og det framgår at Dora-alternativet har vært seriøst vurdert. Konklusjonen er basert på en helhetsvurdering, men et viktig moment var at Doras lokalisering i et mer fjerntliggende havneområde ikke anses like gunstig som den nåværende lokaliseringen i Trondheim sentrum.

Departementet har ikke sett noe grunnlag for å overprøve Riksarkivarens konklusjon, men byggesaken er ikke ferdigbehandlet i departementet.

Spørsmål 10:

Det digitaliserte arkivnettverket som er utviklet ved fylkesarkivaren i Sogn og Fjordane har vakt oppsikt langt utover fylket. I hvilken grad kan dette legges til grunn som et mønsterprosjekt for alle fylkene i landet og samordnet i et landsdekkende nettverk?

Svar:

Departementet har også et bestemt inntrykk av at det er gjort et meget godt arbeid på dette området i regi av Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane. Det er all grunn til å gi honnør til lokalt og regionalt utviklingsarbeid av denne karakter. Departementet har imidlertid ikke slik kunnskap om virksomheten at vi kan vurdere i hvilken grad dette kan danne mønster for de øvrige fylker. Det ville heller ikke være naturlig for departementet å anviser hvilke konkrete løsninger som eventuelt bør velges i de øvrige fylker, siden vi her beveger oss inn på et område som etter dagens oppgavefordeling er et klart regionalt ansvar. Det som imidlertid må understrekes, er at det initiativ og den prioritering som har muliggjort den digitale arkivformidlingen i Sogn og Fjordane, klart bør stå som et eksempel til etterfølgelse.

Spørsmålet om det som er gjort i Sogn og Fjordane, også kan danne basis for et landsdekkende nettverk, er særlig vanskelig å vurdere. Her vil vi for ordens skyld også vise til det såkalte Digitalarkivet i Riksarkivarens regi. Dette er nærmere omtalt i meldingen.

Det kreves et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne sette virksomheten i regi av Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane inn i en større sammenheng. I meldingen har departementet varslet at det vil bli tatt initiativ til utarbeidelse av en statusrapport innenfor feltet digitalisering av kulturarvsmateriale. Det heter at hensikten med dette er å få et bedre grunnlag for mer helhetlig tenkning og planlegging av veien videre, jf. nærmere om dette s. 120 i meldingen. I dette arbeidet vil det også være naturlig å studere nærmere det digitaliserte arkivnettverket i Sogn og Fjordane.

Vedlegg 2

Brev fra Kulturdepartementet v/kulturministeren til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 16. november 2000

St.meld. nr. 22 (1999-2000) Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet

Jeg viser til komiteens spørsmål i brev av 7. november 2000.

Spørsmål:

I St.meld. nr. 22 (1999-2000) skisserer regjeringen en opptrapping av de statlige driftsbevilgningene til arkiv, bibliotek og museer med til sammen 414 mill. kroner utover nåværende bevilgningsnivå i løpet av kommende femårsperiode.

Samtidig sier Norges Museumsforbund i en høringsuttalelse at nevnte stortingsmelding har skapt store forventninger i museumssektoren om et ekstra løft på over 700 mill. kroner fordelt på 5 år. På spørsmål sva-

rer Museumsforbundet at de har fått tallene fra departementet.

Hva er de riktige tall for regjeringens ekstrasatsing på museumssektoren spesielt, og på abm-området samlet de nærmeste 5 årene?

Svar:

St.meld. nr. 22 (1999-2000) redegjør for opptrapping over fem år av de årlige statlige driftsbevilgningene til abm-sektoren med 414 mill. kroner fordelt slik:

- 4 mill. kroner til utvikling av det nye fellesorganet for abm-sektoren
- 74 mill. kroner til tverrgående fellestiltak innenfor abm-feltet
- 62 mill. kroner til arkiv

- 72 mill. kroner til bibliotek
- 202 mill. kroner til museer

I tillegg redegjøres det i meldingens kap. 9 for et investeringsbehov ved kulturinstitusjonene i den kommende tiårsperioden på til sammen 3,8 milliarder kroner.

Tallene i meldingen angir hvor mye høyere de årlige driftsbevilgninger er forutsatt å være etter en opptrap-

pingsperiode på fem år, mens Museumsforbundets tall framkommer ved en *summering* av bevilgningsøkningen til museene for alle fem årene i opptrappingsperioden, basert på to forutsetninger, for det første en *jevn* opptrapping gjennom perioden, for det andre at museene vil bli tilgodesett med en forholdsmessig andel av ressursene til fellestiltak. På dette grunnlag vil femårs-effekten for museene kunne beregnes til over 700 mill. kroner.

Vedlegg 3

Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 23. november 2000

St.meld. nr. 22 (1999-2000) kjelder til kunnskap og oppleving

Jeg viser til komiteens spørsmål i brev av 22. november 2000.

Spørsmål:

Er det oppstått nye momenter som setter forslaget om å ta betaling for nærmere avgrensede bibliotek tjenester i en nytt lys?

Hva blir konsekvensene av gjennomføring av et absolutt "gratisprinsipp"?

- a: økonomisk
- b: utbud av tjenester?

Svar:

Mengden av informasjon som gjøres tilgjengelig i elektronisk form på verdensveven øker stadig. Mulighetene for å innhente, sette sammen og analyse informasjon fra et stort antall kilder utvider seg både i dybde

og bredde. Tilsvarende øker omfanget av databasetjenester som bare er tilgjengelige mot betaling. Det har skjedd en utvikling i løpet av det året som er gått siden St.meld. nr. 22 (1999-2000) ble lagt fram, men det er en utvikling overensstemmende med hva man de siste årene har kunnet forvente. Betalingsspørsmålet er følgelig ikke kommet i et nytt lys.

Det er ikke mulig å gi et pålitelig estimat av hvilket inntekspotensial betaling for skreddersydde informasjonstjenester vil kunne utgjøre for folkebibliotekene. Variasjonene ville formodentlig være store fra bibliotek til bibliotek. Erfaringer fra Danmark tilsier at det i gjennomsnitt vil dreie seg om mindre enn 10 pst. av den samlede aktiviteten.

Dersom det ikke åpnes noen mulighet for å ta betalt for skreddersydde tjenester, må det tas for gitt at folkebibliotekene av økonomiske grunner ikke vil kunne påta seg en del oppdrag - oppgaver som ligger utenfor disse bibliotekenes kjerneansvar, men som de kompetansemessig vil være i stand til å utføre.

Vedlegg 4

Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 23. november 2000

Spørsmål om etablering av fredsprissenter i hovedstasjonsbygningen på Vestbanen

Kulturdepartementet viser til brev av 23. ds. fra Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, med følgende to spørsmål:

I forbindelse med opprettelsen av et fredsprissenter har en eventuell overføring av hovedstasjonsbygningen på Vestbanen til Nobelinstituttet vært drøftet. Hvilke faktiske og økonomiske konsekvenser vil en

slik overføring ha for staten og for Nobelinstituttet? Vil overføring av bygninger også omfatte tomt?

Vestbanetomta med hovedbygningen forvaltes av Statsbygg. Departementet har i dag innhentet nærmere informasjon fra Statsbygg, som i brev av 23. november 2000 meddeler følgende:

"Statsbygg har igangsatt et planleggingsprosjekt for Vestbanetomta. Et overordnet mål for arbeidet er å utvikle et godt prosjekt og en god plan for nasjonen og

byen gjennom samarbeid og samordning av interesser. Vestbanens hovedbygning, som er fredet, har historisk tyngde og en meget representativ plassering mot Rådhusplassen. Den utgjør et viktig element i de stedlige kvalitetene og i oppfattelsen av hele Vestbanetomta.

Etter Statsbyggs mening er det derfor viktig at en ny bruk av Vestbanens hovedbygning inngår i en helhetlig plan for hele Vestbanetomta. Vestbanens hovedbygning bør imidlertid sikres et offentlig, representativt innhold. Et Nobel fredsprismuseum vil være et formål som oppfyller en slik forutsetning.

Statsbygg har ikke innhentet takst for bygningen, men det antas at den har en betydelig økonomisk verdi i tillegg til den historiske verdien, som er knyttet til en fredet bygning av nasjonal betydning. Hvilke premisser som bør knyttes til etablering av et Nobel fredsprismuseum i Vestbanens hovedbygning, har Statsbygg ikke drøftet. Det bør imidlertid settes premisser for en eventuell overdragelse, blant annet knyttet til hvordan prosjektet forholder seg til utviklingen av den resterende delen av Vestbanetomta og til vedlikehold av bygningen.

Det er ikke vurdert om en eventuell overdragelse også omfatter tomte bygningen står på. Det bør imidlertid vurderes om både bygningen og tomte forblir i Statens eie, og at den stilles til disposisjon for et Nobel fredsprismuseum til en rimelig leie. Alternativt kan det

vurderes om bygningen gis bort med en festekontrakt knyttet til tomte bygningen står på, samt med en hjemfallsrett til Staten dersom det blir aktuelt å flytte fredsprismuseet i fremtiden.

Statsbygg har ikke foretatt vurderinger omkring kostnader i forbindelse med istandsetting av bygningen og etablering av en Nobel fredsprismuseum. I materiale vi har mottatt fra Nobelinstituttet er disse prosjektkostnadene beregnet til ca. kr 26 millioner."

Kulturdepartementet viser til dette.

Da Nobelinstituttet i brev av 16. mai 1995 søkte om vederlagsfri overtakelse av den statlige bygningen Bankplassen 3, la Nobelinstituttet til grunn at Oslo kommune (eventuelt sammen med andre offentlige interessenter) skulle bekoste oppussing av bygningen, beregnet til 20 mill. kroner (prisnivå 1995). Nobelinstituttet skulle sørge for sponsorfinansiering av utstillingene. Det foreslo at departementet skulle bidra med et årlig driftstilskudd på 2 mill. kroner (prisnivå 1995). Tilsvarende søknad for overtagelse av Vestbanebygningen er ikke mottatt.